

လိပ်စာစာရင်း

ခေမိသိရ် ထုင်းတံလိတ်တံး တင်သွင်းထိုင်

ကယွံ ကူးလိး မိုင်းတံး

လပ်လုရ် လွင်ထုင်း တံလိတ်တံး သိုင်တိုင်း မိုင်းရှုံခမ်

ခင်ငခမ် မိုင်းမခမ်

ထွမ်းပြည်နယ်ဦးစီးအဖွဲ့၊ ယဉ်ကျေးမှုဌာနအဖွဲ့က၊ ရန်ကုန်မြို့ ကန်တော်ကလေး
မြို့နယ်ကုန်းလမ်းနှင့် သိမ်မြို့လမ်းဒေါင့်၊ အမှတ် ၄၊ ဘဝသစ်ပုံနှိပ်တိုက်(၀၉၇၃)နှင့်၊
ဗဟိုစာအုပ်တိုက်(၉၇၅၅) ဧပြီခင်နေ့ထွက်က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပေးပါသည်။

လိက်ကလီရိန်း
 ဂေါ်မီသိလ် ဘုန်းတီလိက်တံး တင်သွင်းထိုင်
 ကယွံ. ကူးလီး မိုင်းတံး
 လပ်လုလ်လွင် ထုင်းတီလိက်တံး သိုင်တိုင်း မိုင်းဂူဂန်
 ခင်င်ငခင် မိုင်းမခင်

၁၉၆၉. တုတ် ခင်ကွက်တုတ်ပု (၃၁) ဝခင်း။

ဂူတ်တီး၊ ခင်းတခင်း၊

လွင်းခင်ကခင် ကယွံ. ကူးလီး မိုင်းတံး ပခင်တပုခင်ခခင်. ဂုခင်းလုင်ခပ် ကခင်ပုးခွဲး
 ဂေါ်မီသိလ် လင်ကွန်ဂခင် ကွက်ခွဲးတင်းဂု၊ ဂူတ်ထိုင် တေသကရပ် ဂူတ်ဂူလိလ် ကခင်
 တံးယူသင်း ခင်းသိုင်တိုင်း မိုင်းဂူဂန် မိုင်းမခင်သေ၊ ထုပ်းဂုး ရဂုခင်းသင်ခါတံးခပ်၊
 ယူဂုခင်းလုင်ခပ် လိုဝ်းကခင်လုင်. လိုင်း လိက်တံးခခင်. သေလေ၊ လင်လံတူင်ထံ သမိုင်း၊
 လိက်လံး လွင်ယိခင်ခင် ထုင်းထံ၊ လွင်ယုယံ၊ လွင်လွဲးပိလ်း၊ ကခင်ယိဝ်းတိုင်းမုး ခေပြ
 လတ်ဝေဂုဂု၊ ခွဲးမိုဝ်ဂုခင် ပေဂုရုခေ လိုဝ်းခခင်. လေသင်၊ လင်တုလ်းလွဲး လီမိုဝ်ပခင်
 ပူးဂံ (ပဂခင်ခိတ်) တေပြဂူတ်ထိုင် ဝခင်းမိုဝ်ခခံ. လိက်ဂုခင်းငဝ်တိုခင်း လုတ်တိုခင်းမိုင်း
 ကခင်ပူးဂူး မီးလွဲးကခင်မုး လိက်မုခင်း လိက်မခင် ထုင်းတီလိက် လိုဝ်းခခင်. လေသင်၊ ကခင်
 သုသခပြု သြမိုင်းဝခင်းတုဂ်း ခပ်တီကွက်ဝံ. ပပ်. လိက်ကယိတခင် တံးကိင်းဂလိတ် လိုဝ်း
 ခခင်. လေသင်၊ ခပ်. ခိုင်လူတုလ်းသေယပ်. ကခင်လံကွက်မုး လွင်ဂုခင်မိလ်လိုင်းခခင်. ကပ်
 ဂိုတ်းငဝ်ပိုင် မခင်းသေ လင်ပြုတီလိက် ကလီရင်ခံသေ တင်သွင်းခင်င်ယပ်.။

သီး ကံခခင်တံး၊

ခေပြလတ် “သီး” ကခင်ဝါခခံ. ပိခင်ခေပြခွဲး ကခင်ဂုခင်းတင်ခိုင်းဂူင်. “တံး” ခခင်.
 ယူဝ်.။ ခိုင်းတံးခင်ဂခင်တေ. ဂူင်. ဝါတံး ခခံဂုလ်းယူ။ သီး ကံခခင်တံး ကခင်ဝါခခံ. လွဲး
 ခခင်ခေပြလတ် တီပိုင် ဝေဂုဂု ကထိဂ်ဝေမခင်း မီးခခံယုဂွင်ခခင်. လိုဝ်. ခိုင်းမခင်း ဂေါ်
 မီးခခံယူတေ. တေ. ယပ်.။

၁။ ခင်င်ငခင် = ခင်းငံး ။ ၂။ သမိုင်း = သံမိုင်း။

လိပ်.ခိုင်း၊

တံးတင်းလံးခံ. ပိခင်လိပ်.ခိုင်းဝပ်တိုခင်း မျှမ်းဂုခင်းမုင်ဂုင်လို့.သေ တိက်ရှေ့ဟေ့တိုခင်း မျး ခခင်း.ယပ်.။ ထိုင်မျးကပ်ပခင်မိပ်လိပ် လင်ဟေ့တုဝ်သေ ယူသမ်းဂိခင်သင် တေတီ မိုင်းခေ ပွတ်းလခင်းသေ လီဂုခင်းယူခင် ကျသျှ ဝခင်းကွက်လေ တေဂြုတ်ထိုင် ဂုခင်ဂံယူင် ကခင်းမီးခင်းပင်လံ မုင်.မိုင်းခေခခင်း.ယူပ်.။

လွင်သမိင်း ဂမ်းသိုပ်ဂခင်းဝံ.လေ လံခံ.ကွက်ခိုင်းတံး တင်းသိုင်သေတဂေဂြု ခင်းဂျလိက် ကလီရင်ခံ ယိုခင်းခံ. တင်းလွင်လိက်တံးတင်ကိုခင် ကခင်းယူသမ်း မီးဝံ.ခခင်မိုင်း သိုင်တိုင်း မိုင်းဂိုဂခင် ခခင်ခခင်မိုင်းမခင်းခခင်း. ကကျမ်းမခင်း ကံဂိုပျးသင်သေ လွင်ဝပ်တိုခင်း လိက် တံး တင်မျှမ်း လွင်ခိုခင်းယို ထွက်လံမျးလိမ်းခခင်း. ကံပျးမီး၊ ဂုလ်းကိခင်းကခင်း မမ်းမံ ခိုင်းလိက်တံး ကခင်းယူသမ်းခင်း သိုင်တိုင်းမိုင်းဂိုဂခင် ခခင်ခခင်မိုင်းမခင်းခခင်း.ဂုလ်းယူပ်.။

တံးဂြုတ်ဟိပ်မျး၊

ခေလတ် ဝေဂျရ ဝခင်းမိပ်လိပ် ကခင်းဂွင်.ဝါ သိုင်တိုင်းမိုင်းဂိုဂခင် ခခင်ခခင်မိုင်း မခင်းခခံ. ခင်းခခင်းခခင်မခင်း တံးတေလဂွတ်ဟိပ်မျးယံးလို့ ကခင်းဝါခခင်း. တုဝ်ခခိခခိတ် သက်ဂရိတ်မခင်း ကံဂိုထိုင်လံ တိတ်တိတ်ခခိတ်ခခိတ်ယူ၊ လုံးခခင်မတ်တခင်း မံတိုခင်းပိုခင်း တံး မီးဝံ.ထိုင် မိုင်းဂွင်း၊ မိုင်းယင်း၊ မိုင်းမိတ် ဝိုင်းသံဝိုင်းခခံ. တံးပီခခင်.သံဂေဂျ. ကွခင် ဂခင်းတေတင် မိပ်လိပ်ဂခင်းသေ၊ ဝိုင်းသိုပ်(ဝန်းသို)ခခင်း. လင်ကပ်ကပ်ပခင် ဂေဂျ.ကခင်း ပိခင် ခခင်.လံးပံခပ်သေယပ်. တံးပီခခင်.သီဂေဂျ. လင်ကွခင်းဂခင်း တင်ဝိုင်းကုပ်.ပွင် ဝခင်းမိုင်း တေကပ်ယံးခခင်း.သေ သမိုင်းတံး သိုင်တိုင်း မိုင်းဂို ဂခင်းခခံ.တေပိုခင်းပိခင်းမျး ခခင် ယပ်.။

လုံးခခင်မံတိုခင်း ပိုခင်းမခင်းမီးဝံ. ဂိုင်းဂို ကခင်းဂွင်.ဝါမိုင်းမိတ်ခခံ. တေတင်ဝံ. လီ မိုပ်သျှသခေ သက်ဂရိတ် ပံထိုင် ၄၄၈(ပီလီ ၉၉၂)ခခင်း. ဝါဝံ.ခခင်လေ ကသက်မိုင်း ပီမခင်းမီး ၃၀၀၀-လံလံယပ်.။

ထဂွင်း (ထဂွင်)၊ မိုင်းဂွင်း(မိုင်းဂွင်) လဝါဂျါ ဝေဂျရလိမ်းခခံ. ဂွင်.ဂုမ်းဂွင် ဂုခင်းယမ်းတံး လုက်လိပ်ဂခင်းခခင်း.ဂုလ်းလေ တင်းဝိုင်းမိုင်းမိတ် ပိခင်ကခင်းယုတ်းပေမျး မိပ်လိပ်ဂခင်းခခင်း.ဂုလ်းယူပ်.။

ဝုခင်းသုပ်(ဝိုင်းသိုပ်)ခခံ. ပိခင်ဝိုင်း ကခင်းတိုခင်းမီးဝံ. လီမိပ်ပခင်ကူခခင်း.လေ ယင်း တုဂ်းကွခင်းသေ မိုင်းဂွင်း၊ မိုင်းယင်း၊ မိုင်းမိတ်၊ လိမ်းခခင်း.လူဂွခင်းယပ်.။

ခေလတ် ဝေဂျာရ မိုင်ဂွန် ဂေသံယီ (ဂုန်းသီးပီ)၊ မိုင်းဂွန်း၊ မိုင်းယင်း၊ မိုင်းမိတ်
ဂျာလိင်း(ကလေး)၊ သိန်ပီ၊ ကုန်းပွင့်၊ မိုင်းအုံး၊ မိုင်းပုံး၊ ယွင်ဂူရ၊ ခွေးဂျာမိုင်း ဂပ်မိုင်း
အံ့၊ ပိန်းခေလိခ် ကန်ဂွင်.ဝါ ဂုန်းလေဂျ် ဂပ်မေဂျ် မိုင်းတုံးမား မိုင်ဂွန်ခေခေ.ယပ်.။
ဝိုင်းကုန်းပွင့်အံ့. တော်ဘင်မိုင်ပီ သါသခေ သက်ဂရိတ် ၄၇၅ (ပီလီ-၅၉) တုတ်ခေခေ.လေ
ပီမိုင်းမန်းဂိုင်းမား ၂၀၀၀ လိုပ်ယပ်.ယပ်.။ ခေပ်. တုတ်တုတ်လုံးလုံး လွင်လိပ်ခေ.သေ တုံးတော်
လ ပုဂ်းတုံးခေမိုင်း ယူသင်းဂိခ်သင် ခွေးသိုင်တိုင်းမိုင်းအံ့. တခေမိတ်ယံးလှ် ကန်ဝါ
ခေခေ. မန်းမိတ်ပီးတတ်းလံယွပ်.။

ဂွပ်ပိုင်လွင် ခိခ်ပေဂျ် ပိခ်မီးမားလေ ခုဂ်းယုဂ်းခေယခေ ပိခ်မူပိခ်လုံးသေ ကွန်
ဂန်ခေ.လွဂ်း ထွက်တီ လိုင်.ခေဂုဂ်းကံလှ်၊ ဂျာလ ယံးငီးယိခ်ခေခေ. ခေ.သိုတီလှ် လှ်လီ
တီခေခေသေ လှ်းယပ်.လှ်းယပ်. ခပ်ဂွတ်မားသေ မားလှ်တုဂန် တော်ဝန်မိုင်း ခေခေ.
ဂေဂျ်မီးဂွန်လေ တုံးခပ်ဂွတ်ယိပ်မား ခွေးမိုင်းအံ့. ကံတီသေ ပီပွန်း ၃၀၀၀ ခေခေ.သေ
ကန်လတ်တော်ဘင် မိုင်းအံ့. ပိခ်ခိုင်းဂုဂ်း ကန်တော်လပုးမား လီဂွပ်တီးမန်းခေခေ.ယွပ်.။

လိပ်.ခိုင်း ဂုဂ်းဂိုဂ်းမိုင်းတုံး သိုင်တိုင်းမိုင်းဂိုဂ်း ခေခေ.ခေမိုင်းမန်းအံ့. လှ်းခေခေ ခေ.
လိခ်ဂိုခ်ယု တီယုတခေသင်းခေခေ.သေ သိုင်လတ် လွင်ဂန်ဝံ့. လှ်းခေခေတေသ တီယု
သေ ဂွင်.ဂုဂ်းခိုင်းဂုဂ်းဝံ့.လေ လံထင်ပိခ်လိပ်.ခိုင်း ကံမိုခ်ဂန် ခေခေ.သေတဂေဂျ် တီ
တော်.မန်းလိုင် ခေလတ်ဝေဂျာရ လွင်ဂွင်.တင်လိပ်မန်း မိုခ်ဂန်- ထုင်းပူထုင်းပေဂျ်
ယုဂ်းယုထုင်းလံမန်း မိုခ်ဂန်- လွင်ယု လွင်လှ်လှ်ပိတ်ဂေဂျ် မိုခ်ဂန်၊ လွင်တီလိဂ်
လုံး ပံဂံဂေဂျ်၊ ဂုဂ်းတော်ငပ်ပိုခ်း လိဂ်ပျီးတုံးသုင်း (၁၉) တုတ်ခေခေ.သေ ထုင်းတီလိဂ်
လွင်သတ်လွင်သုတ်းခေခေ.ဂေဂျ် မိုခ်ဂန်လေ ပိခ်လိပ်.ခိုင်း ဂုဂ်းမျှပ်းလိပ်ဂန် ကန်
တိဂ်ဂေဂျ်ပေတိုခ်းမား ဂျာတီ ငပ်တိုခ်း တုခ်လိပ်ဂန် ခိုင်းလိပ်ဂန်ခေခေ.ဂုဂ်းယွပ်.။

လိဂ် တုံး၊

လိဂ်တုံးအံ့. ပိခ်ခိုင်းလိဂ် ပြီမိ(ပြီဟွ) ကန်ပေတုတ်မား ကျသျှ ပွတ်းလခေခေ.
ယပ်.။ ယံးဂျာလ ဂပ်ပခ်လှ်- ကိုင်ပိုင် လွင်ခေခေဂိုဂ်းသေလေ ယိပ်ဂွတ်မား ခွေးမိုင်း
လိပ်.ခိုင်းတုံး ကန်ဝါခေခေ. လပ်လုဂ်သမိင်း လိဂ်လုံးသေ ဂိုတ်းသုတ်သေခေ လှ်ဂျာ
သမိင်း လိဂ်တုံးဂေဂျ် ပံလံထုင်းလုး မိတ်ခိုင်းမန်း တိတ်တိတ်ခေခေ.ယွပ်.။

လှ်းခေခေခိုင်းတုံး ယုယံဝံ့.လံး လိဂ်တုံးအံ့. တိုခ်းမီးဝံ့. ယုလီမိုတ်တုံး ကွန်ဂန် ခပ်
ခွေး ပုဂ်ထယုသျှသေ- လိဂ်ထံးပုဂ်ထခွေးဂန် လှ်းခေခေ.ဂေဂျ် ဂုဂ်းကပ်လိဂ်တုံး တီ
ထုတ်ကပ် လီမိုတ်ဂွပ်ပိုင်း ကော်လမန်း ဂံးလိပ် ကန်ဝါခေခေ. ယုယံဝံ့. ခေခေ.ယပ်.။

ထပ်လှုပ် လှည့်ခိုင်းလိက်ခံ့. မဲတိုခင်း ပိုခင်းမခင်း ကခင်ကပ်.သေပိုခင်းခခင်း.ထံး၊ မိုပ်
ပခင်ခခင်းရှေ့ခံး ပျူ(ပိပ်)သုမုင်တရီ (သုမုနွရီ) (ကေ-တီ ၇၃-၈၀)ခခင်း.၊ ဝိင်းပျူ (ဝိင်း
မိုင်းပေ) လံခံတင်းရခင်သု ဟူဂိုတ်းခိခခင်ခပ် လွံ.ရှုပ်ဝံ.လေ ခုခင်းရှေ့ခံး သုမုင်တရီ ထင်
တီလိက်ဟိုခင်း၊ ယိုခင်းရှုတ်လပ်ဘ ကုင်းပွင် (သီပေ.) ယုခင်းတပ်.သိုက်း ထံထံခခင်းလေ
သိုက်းတံး ထင်လံလုင်းထိုင် မိုင်းသရေခိတ်တြုသေ ထံထံတိုက်းသိုက်း ပေ.ကွင် ရှေ့.ဂင်
ပခင် ဝိင်းပျူခပ် ခင်းမဲတိုခင်း ပိုခင်းခခင်း. ပိုတ်ခခင်းဝံ. ခခင်းယပ်.။

ခင်းဂျ လိက်ကခင်တီလှိုင် ယုခင်းတပ်.သိုက်းတံး ထံထံခခင်းခခင်း. တီဝံ.ဟုသုလိက်တံးဂိုပ်
ကံခခင်းဂေၤ တီဝံ.ဟုသုလိက်ပျူဂိုပ်ခခင်း ကံလံဂုသေတဂေၤ ခင်းထိုင်.ခိုင်းတံးခခင်း. ထီမိုပ်
ပခင်ခခင်း. ဂုခင်းကခင်မေၤလိက် ရှုလိက်ဝံ. သေမျုင်းသေမျုင်းခခင်း. ပေၤမီးယုယပ်.
ယပ်.ကခင်ဝါခခင်း. ထိုင်လိင်းဝံ.ယုပ်.။

ထံးခခင်းတင်း ဂံ.ထီလံတီလိက် ကခင်တီဝံ. ခခင်းခိမ်းမဂ်ဂိုခင်းထိုင်ခခင်း. ဂုခင်းခိုင်းပိပ်
ခခင်း. မီးဝံ.လိက်လံး ထီမိုပ်ယံး ဂျလှုပ်.ထပ်. ဂျဂုခင်းပုခင်းယု။ တင်းပိပ်ခပ် ယုဂိုက်ခခင်းထံ
ကခင် လှုပ်ဂပ်းသိုပ် ခပ်ကွက်ကခင်ဂေၤ မီးဝံ. တံးကခင် လှိုင်ယုလှိုင်ဂိခခင်း ကံတိုက်းတီသေပိပ်
ခခင်း. လိက် ရှုဂျမီးယုဂုခင်းယပ်. ကခင်ဝါခခင်း. လတ်ဝံ.ယုပ်.။

ပိပ်ခပ် ထိုင်ကခင် ခံ့.လှုပ်းထွက်တီ လုင်းမိုင်းယု မိုင်းမခင်ပုတ်းတိုခခင်း. မိုပ်ဂေၤလ
ရှုပ်တံးမခင်း မးယုသပ်း ဂျတီ တျဂွင် ကခင်တံး တေတင်ဝံ. ကခင်ဝါခခင်း.ဂေၤ ထိုင်
လိင်းဝံ.ယုပ်.။

ပိပ်လေတံးခခင်း. ထိုင်.ခိုင်း ဂပ်းကံခခင်းလေ ကံခခင်းဂေၤ လှိုင်ဂုင်းကွဲ ယုယံခခင်း. မိုခင်
ဂခင်းလေ ထင်ယုထံးဂခင်းလံ လှိုင်ဂပ်းသိုပ် ကိုင်လင်ယင်ခခင်းဂခင်း ဂိုတ်းမးမီးမးလေ လှိုင်က
ရေ့သိုက်း ကခင်ပိခင်းလှိုင်လိမ်းလှိုင်တံခခင်း. ထံးခခင်းပိပ်ခပ် ယုခင်းတင်းဂံ.တင်းထံ တံး
ဂေၤကံငိုင်း.ကံဝေသေ သုင်ပခင်သိုက်း ထံတိုက်းမး ကခင်ဝါခခင်း. ပိခင်းလံယုပ်.။

ပိပ်လေတံး ဂပ်းသိုပ်ဂခင်း တင်ထိုင်.တင်မျုင်းခခင်း.ဂေၤ မဲတိုခင်းမခင်းမီးခခင်းယု။
မိုခင်ခခင်းလှိုင် ဂပ်းသိုပ်ဂခင်း တင်းခခင်းမိုင်း- ကခင်တုခင်းသေပိုခင်း လှိုင်ဂပ်းသိုပ်ဂခင်း တင်း
မိုင်းခခင်းခခင်း. ခုခင်းတံးလေ ခုခင်းပိပ်ခပ် တင်းသွင်ခိုင်း ကွခင်းဂခင်းဂိုတ်းပွင်မး ခခင်းဂခင်း
ယပ်. ကခင်ဝါခခင်း. ခင်းမဲတိုခင်း ပိုခင်းခခင်းခပ် တံခခင်း.ဂေၤမီးယုပ်.။

တုတ်တပွင် ကခင်ပိခင်း ထင်မုခင်းယုခုခင်းရှေ့ခံး မိုင်းသရေခိတ်တြုခခင်း.၊ ပိခင်းလှုပ်
ခုခင်းခင်းခုခင်း ထင်ယုမိုင်းမိတ် သိုပ်ရှုယ (ပီ ထီ ၅၀၆-၄၃၁)ခခင်း.ယပ်.။ ရှုဂိုခင်းဂခင်း
မးတင်း ထင်ခခင်းမြဝတီ ဂေၤ.ပိခင်းလှုပ်ယိုင်း သိုပ်ရှုယ ခခင်း.ယပ်.။

၁။ တုတ်တပွင်= တုတ်တပွင်

ယံးမိုင်ဂိုးဂိုး (ကေ တီ ၈၆၀) ထိုင်းခေခေ. ခင်းတပ်. သိုက်းတီးခေခေ. ဂုန်းမျှင်းပိပ်
ခပ် ခပ်ပိုင်ဂခေ ဂိုတ်းလုဂ်သိုက်း ယင်းတိုက်. ထံးသိုက်းယူဂခေ ကခေဝါခေခေ. လံဂုခေမံ
တိုခေခေမခေယူဂ်.။

ထင်းပိပ် လွင်ဂပ်းဂံဂခေ လွင်ခိုတ်ဂိုတ်းဂခေ မီးယူသေတဂေဂါ လွင်ကခေတံးကံမီး က
လေ. ကဂျင်. လွင်သိပ် တွင် တီ ခိုက်း. ဂါတီခိုင် ခိမ်းမဂ်ဂိုခေခေခေ. ထံး-

တော်လီမိုင် ထင်းမေဂါဂိုတ်းလေ ပေဂါမးတီမိုင်းခေခေခေ. တံးဂေဂါ မေဂါဂိုတ်းလေ
ယပ်. ဂံးလိပ်လေ ယိုင်လံလိက် ဂူမေဂါလိက်မးဂေဂါ ဂုဂ်းမီးကလေ. တီခိုင်လေမး တျ
သေတျပခေလေ ထင်ကံလံဂုခေမိဂ် လိက်ခိမ်းဂိုခေခေခေ. ဂုဂ်. မိဂ်ခေခေခေ.။

ယံးခး ပိပ်ခပ်ခေ. လိက်လံးလေ ယိခေခေခေ သုင်ထိုင်လိက်ထိုင်ထိုင် မးသေတဂေဂါ
ထိုင်မးဝခေခေခေ. ဂံလံးဝုတ် ဂျဂုဂ်းသေကံဂး ယိခေခေခေ. ခိုက်း မခေခပ်ဂျ
ယပ်. ယပ်။ ဂုဂ်းဂါတံး ကခေဂိုင်းမး ဂပ်ပခေလိပ်ဂခေ ထင်းပိပ်ခေခေ. ယင်းတိုက်. ပိခေ
ထံးပိခေခေခေ- မီးဝံ. မူကခေခေ. ထံးကခေခေ. ဝံ. ယူလေ တော်လီ လိက်လံးသေ လွင်ယိခေ
ခေ ထိုင်းခေခေ. မခေခေ. ယင်ဂုဂ်မခေခေ. လိုက်. လံခိုက်. ခိဝံ. ဂါဂိုက်ကခေဝါခေခေ. လိင်းလိင်
ယူဂ်.။ ပုခေတျထိုင်. ခိုက်းတံး ဂိုင်ပေဂါကပ်ဂင် ကပ်မူခေထံးယူဂ်.။

ကက် ခ ရျ တံး။

ကက်ခရျတံးခေ. ထွက်လံမး တီကက်ခရျ ပြံမိသေတဂေဂါ ကက်ခရျ သရဂုဂ်းဂုဂ်း
လံလံကံမီး မိုခေပြံမိ. ဂုဂ်းမီးမံ သရသင်ဂေတ သရကက်ခရျဂုဂ်းခေခေ. ထူးလက်ဝံ. ယူ။
လိုင်သေခေခေ. တုဂ်ကက်ခရျပျီး ကခေသုင်းတိုင်း တီဟုသျပုလိ သက်ဂတ ထိုင်းခေခေ.
ဂေဂါ ကံလေဝံ. နွံးတုဂ်မေလိက်တံးခေခေ. မီးလွင်ခေခေခေ ဂခေဝါခေခေ. ထွက်လီဝုခေ.
တုဂ်းယူဂ်.။

မိုင်ပုဂ်ထ သျသခေ ကံပံယိပ်ဂုတ်ခေခေ. ကံပံလုတ်တီ ပုလိသက်ဂတလေ တီကခေ
ပုတ်လံကပ် ပြံမိ ဂှံပိခေ လိက်တံးခေခေ. ကခေသိင်တံး ကံမီးလေ ကံလုတ်ယိမ်းတိုင်း
ကက်ခရျဝခေခေထိုင်းခေခေ. ကပ်ဂိုတ်းဂျခေဝံ. သေ ဂုဂ်းလိက်ကပ် တုဂ်ကခေခေ ကသုင်းတံး
သခေ. သခေ. ခေခေ. ဂေဂါပိခေလံယူဂ်.။ ပေဂျဂပ်. တုဂ်းကပ် ပိုင်ကခေဝါမးထိုင်းခေ. ထိုင်
လီမိုင်တံး ပံခေခေ. ပုဂ်ထဟုသျခေခေ. လိက်လံးပေဂါမီးဝံ. ယပ်. ကခေဝါခေခေ. ဂှင်ထက်
ထေလံ ဂံ. ထံယူဂ်.။

ကံခေခေဂေဂါ ဂှပ်ပိုင် ပုဂ်ထဟုသျလေ လိက်တံး ဟေတိုခေခေမး ပေဂါဝါခေခေထိုင်
ကက်ခရျဝခေခေ ပုလိသက်ဂတ ထိုင်းခေခေ. ထံးခေ င် သျသခေပြု ဩခေ ကပ်မးခေခေ.

ရှပ်.တုင်းဝံ.သေ ပုခင်တုယိမ်းတိုင်း ဟံတံး လင်ထွတ်ထွန်ကပ် ကန်ခရုဝခင်ခေ လိုင်း
 ကခင်လုပ် ဟံတံးခခခ.သေ လင်ခွဲးချုံးဂခင် တင်းတုပ်ပုလိခခခ.သေယင်. သုင်းတိုင်းမုး
 ဂေါ် ပိခင်လံယှင်.။

လိက်ပေရုခေ မခင်မိုင်ဂုခင်ဂေါ် ဂုရ်းကပ် တုပ်မေလိဂ်ပျီး (၁၉)တုပ်ဂိုတ်း ငပ်ခံမခင်း
 မုး လံဂုခင်ခင်ယင်.။ ခွဲးဂုပျီး ၁၉ တုပ်ခေ. မိုင်ယှင်းယုယု ခွဲးမခင်ပံ ခပ်ခုခင်းဂခင်
 တင်းပုလိ သက်ဂတခခခ. ပိခင်ပျီးကခင်မခင်ခပ် သုင်းတိုင်းမုး မခင်မီးပိုင်ဂုလိုင်းခခခ.
 ယိုယံခင်ယင်.။

တံးလိုင်း ကခင်ပိခင်ပုဂ်ထယုယု ရှပ်.တုင်းထေရုဝုတခခခ. ခွဲးပိတဂတ် ဂျီးထံး
 ခပ်ဂေါ် သုင်းတိုင်း ပုလိဝခင်ခေ ၄၁-တုပ် ကခင်ဂုခင်းတင်းလံ ခွဲးသိုင်တိုင်းမိုင်းဂိုက်ခခ
 မိုင်းမခင် ယိမ်းတိုင်းခခခ.ယင်.။

ကန်ခရု ပုလိ

သရ ဂ တုပ်။

အ အာ ဣ ဤ ဥ ဦ • □

ပျီး ၃၃ တုပ်။

က	ခ	ဂ	ဃ	င
စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည
ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ
တ	ထ	ဒ	ဓ	န
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ
ယ	ရ	လ	ဝ	သ
ဟ	ဠ	အ။		

ကန်ခရုတ်

သရ ၁၂ တုတ်၊

က ကု ကိ ကီ ကု ကူ ကေ ကေ
ကေ ကေ ကံ ကး

ပျိုးတံး ၁၉ တုတ်၊

လှံးခင် ဝဂ်ပုလိသေ တီတုတ်ပျိုးတံးယူ၊

ဂ	ခ	x	x	c
လ	ဆ	x	x	ဂု
x	x	x	x	ခေ
တ	ထ	x	x	x
ပ	ဖ	x	x	မ
ယ	ရ	လ	ဝ	သ
	ဂှ	x	က	

လှံင် ပျိုးတံး ယှံ့ဂိုတ်းဝဂ်၊

ဂ	ခ	c	(ခင်တခင်းလျ)	
လ	ဆ	ဂု	(ခင်ကင်ဂျ)	
တ	ထ	ခေ	(ခင်လခေ)	
ပ	ဖ	မ	(ခင်ဂျုသပတေး)	
ယ	ရ	လ	ဝ	(ခင်ပုဂ်တဂှး)
သ	ဂှ		(ခင်သွက်ဂျု)	
က			(ခင်တခင်းဂခေဂှ)	

ဝုတီတော်မခင်း ခင်းယှံ့ဝဂ် ကန်ခရုတ်ပျိုးတံးခင် ခင်းပျိုးပုလိ ၃၃ တုတ်ခခင် ကခင်
သိုင်တံး ကံမီး တုတ်သိုင်ဂိုင်းသိုင်ခခင်း ခေသပျိုး (သေသပျည်း) ကန်ခရုတ် ၃ မံ ၄
ခခင် ကပ်လှံဝံသေ ကခင်ပိခင်ဝဂ် ယိပ်းတိုင်းတီပုလိလံလံ (၄)ဝဂ်ခခင် ခုဂှးသုင်း

တိုင်း ကက်ခရု မံ ၅ (ခေ) တုပ်လိပ်ဂုဏ်း၊ ဂုတီ တ ဝဂ်ခေခေ. ကပ်လုံဝံ. ကက်ခရု
မံ ၃၊ ၄၊ ၅ သံတုပ်သေ တီ ကဝဂ် ခေခေ. ဂုဏ်းကပ်လုံဝံ. (ဋ)ခေခေ.ဂုဏ်းယူဝံ.။

ဂုတီပုလိဝဂ် တ လေ ခေ ခေ. ကံလုံလုံးလိပ်ဂခေ သေဘဂေဂါ ခွဲးလိပ်တီး ကခေ
ဂိုတီးထုံးလိပ်ဂခေဝံ.ခေ. ပိခေလွင်လီဝုခေ.ယူဝံ.။ တီပုလိ တ ဝဂ်ခေ. ပိခေတခေတလထခေ
(ဒန္တဇ္ဇာသန်) သိင်ကွက်တီပံလိခေ. ပံခိပ်သေတဂေဂါ တီယုသုခွဲးတီးလတ်ခေ. သိင်ပံခိပ်
ခေ. တိုခေခေကံမီး တ ထ ဂေဂါ ကံလွတ်ကွက် သိင်ပံခိပ်၊ ဂုဏ်းကွက်သိင် မုဂ်တလထခေ
(မုဒ္ဒဇ္ဇာသန်) ပံလိခေ. ငပ်ခိပ်ဂုဏ်းလေ လင်ကပ်ကခေပိခေ မံသလုဝဂ် မုဂ်တလ(ခေ)ခေခေ.
ဂိုတီးဝံ.တုပ်ဝဂ်ပျီးသုတီးသေ လွဲးခေဝါတ ဩမီးမား လိသုလိသုသက်သက် လိုဝ်းခေခေ.
ခေဂေဂါ ပိခေလံယူဝံ.။

ကံခေခေဂေဂါ ဩသတ်တီးခေ. မီးကယူကသ လိုင်.ခေ ဘတ်ဩမုခေခေခေ လိုဝ်း
ခေခေ.ခေဂေဂါ ပိခေလံယဝံ.။ လွင်မခေခေခေ (န)ခေ.တီလိပ်မုခေခေ ပိခေခေသပျီး ပိခေ
(နယံ)ခေခေ.သေ၊ (ဏ)လင်ပိခေ ကခေသ (ဏ)လေ တီသိင်ဘီးခေ. ဂုဏ်းမီးကခေသ
(အဃောသ)ဂုဏ်းလေ တင်းသိင်ကခေလုပ် ကံခုပ်ဂခေ (န)ခေခေ. ကပ်ဂိုတီးဝံ.သေ
လင်လိုက်ကပ်(ခေ)ခေခေ.ယိပ်းတိုဝ်းမားယူဝံ. လွင်ခေ.ပိခေလံယူ။

ကံ လေ ကး

တီပုလိ ကက်ခရု (x)ခေ. တိုခေခေကံပုးမီး၊ ကံ(x)ခေဂိဂဂိုက်(နိဂ္ဂဟိတ်)ခေ. ပိခေ
တုပ်ပျီးယဝံ.။ ကး(x)ခေ. ခွဲးယုသု သက်ဂတ (သက္ကတ) မီးယူသေတဂေဂါ မခေခေပိခေ
တုပ်ပျီး ခေခေဂပ်ယဝံ.။

တေကပ်တီး လဝါဂု မုခေခေ မခေ လိပ်လိုဝ်းခေ. ကံ ကး ခေ. ကပ်သွင်းသုဝံ. ခွဲး
သရယဝံ.။ တီခေလွင်တင်း ပိခေမခေခေမိုခေခေခေဝံ. တင်းသံယုသုလေ ယုသုကခေခေခေ
ကခေခေ၊ မိုခေခေခေခေ ယိုင်ကပ်ဂခေဝံ.သေတဂေဂါ တီယုသုလိပ်လုံး ကိင်တြိယ ကခေခေ
ခေ ပိခေလိပ်ပြီမီ (ကက်ခရုခေဂရီ) ခေခေ.ဂေဂါ ကံ ကး ခေ. ကပ်ဂွဲးလေ သရသေ
ခေခေဝံ.ဂုတီသရ ၁၂ တုပ်ခေခေ. ခေခေဂပ်လေ သုတီးတံလိပ် ခေဂရီ မိုခေခေကိင်တြိယ
ကခေပိခေခေခေတုပ်မေလိပ် ပြီမီတင်းသိင် တင်းလွင်ခေ. ပုးတင်း ကံ ကး ခေဝံ.သရ
၁၂ တုပ် မီးလိုဝ်.ခေခေခေဂပ်လေ ကခေတိပ်းတတ်းဝံ. သရ ၁၂ တုပ်ပုးတင်း ကံ ကး
ခေ. မခေခေကံလုံခေမူပိင် လင်ဂပ်မျှင်းလိပ်၊ ခေခေသတ်မိုခေခေကိင်တြိယ သေကခေခေကခေ
ခေခေ. ဩသေဂေဂါ.သေဂေဂါ. ကပ်သွင်းခေမား ခွဲးမိုခေခေခေ. လင်ကွန်ဂခေ ဂုပ်.တုင်း
ကပ်ဝံ. ဂုဏ်းယူဝံ.။

၁။ အဝဂ်=ဝဂ်မဟုတ်=ခေလိုဝ်းခေ. ကံလုံလုံးလေ လံဝါ ကဝဂ်ယဝံ.။

ခမ်းသတ် ခံ. ကံလုပ်ကယူခိုင် ခပ်.သွင်းဝါပိခမ် ခွင်မူပိုင်လပ်ဂပ် ခေါ်ခေါ်ဂုဏ်း
 သေ ဩမေ့လိက် တံး မှမ်း မခမ်ခပ် တင်းသိုင် ခင်ကခမ်ကကျွမ်းမခမ်း မိုခမ်ဂခမ်ဝံ
 လွင်ခမ်. ကြူးမခမ်မိရ်ခခမ်. လုပ်ဟ့.ဂခမ်ဂုသေ ဗုရ်ကွက်ပခမ် ဟေ့ကွက်ပခမ် လွင်တင်
 မခမ်းယှပ်.။

ကံ ကး ခမ်. ပေတေလံ ဝုခမ်.တုရ်းထိုင် တင်လွင်တင်လံးလိုင်-

ပျိုး ကမ်ခေ ကခမ်ဝါခမ်. မခမ်းလံလံရုရ်း ကံကွက်သိုင်၊ ယံးဂါလလွတ်မခမ်း ခခမ်
 ဝံးခေလေ သိုင်မခမ်းကံပီ လံကိုင် သရသေမျှဝ်းသေမျှဝ်းသေ လင်ကွက်သိုင်လံယပ်.။ လွံး
 ခင်ရှိုးသတ်၊ လိပွက်ထွက်ခေ မျးခမ်ခမ်.- ယံး၊ ခေး၊ မိုဝ်ပုခမ်း.မျးခခမ်း.- ပုခမ်တု
 တီလိက် ပုသံသဂဘကံလို့ ပိခမ်ပုခမ်တုတီလိက် ဟုသုတင်မျှဝ်းခခမ်း. ကပ်ကမ်ခေပြုမိ
 ရိုတ်းလပ်သေ ခံ.လံရိုတ်းပခမ် လိက်ဟုသုတင်မျှဝ်းခခမ်း. ပုဂ်ရုပ်လိဝ်းကခမ် ရိုတ်းပခမ်ခခမ်း.

က	ခ	က	ခ	က
ဂ	ဂ	ဂ	ဂ	ဂ

လွံးခင် လံတီလိက်လိဝ်းခမ်.သေ-

ကံ	ကး
ဂံ	ဂး

ပျိုးခမ်. မခမ်းမိုဝ်းကိုင်ပိုင် ၊ -း သေ ကွက်သိုင်ဝံ.ယူလေ (ကံ-ကး)ခမ်. လုံလံ ကပ်
 သွင်းသုခမ်း ပွတ်းသရမုရ်လေ (-း -း)ခမ်. လင်ပုးမျး ခမ်းသရခမ်ဂေ ပိခမ်လံယှပ်.။
 ပေဝါတီတေ.မခမ်း (ဂံ)ကခမ်ဝါခမ်.= ပိခမ်ဂ+က+ ရုရ်းယှပ်.။ ခမ်ဂရိုက် ကခမ်ဝါ
 ခခမ်း. ရုဂ်မခမ်း ရှုခမ်ရှင် ယင်ခိုင်းမခမ်း ကံထင်သုး လိင်းလိုင်သေ ပိခမ်သိုင်ခူလင် တုပ်
 သတ်မျှဝ်းရုရ်းယှပ်.။ နိုဂ္ဂဟိတ် (ခမ်ဂးဂရိုင်းသေ ထွက်လံလွတ်)ခမ်. နာသမိန္ဒု (မိတ်လံ
 သိုင်ခူလင်) ခမ်ဂေဂြုင်းယှပ်.။ ပေလွံးခင် သတ်၊ ပုလိလိုင် ဝဂ်ပျိုး သုတ်းဂုတုပ်
 (င်ရ်-ခမ်-နံ-မံ)လိဝ်းခမ်. မခမ်းတင်တုပ်ခပ်လံသေ မခမ်းရုရ်းကိုင်ပိုင်လံ က ကံ ကု
 ရသ သရသိုင်ပွတ်း သံမျှဝ်းခမ်ရုရ်းယှပ်.။

သတ်၊ဩလံးတီလိက် ကခမ်ကပ် ခံ ကး လေ၊ဝံ.ခမ်းသရခခမ်း. တုပ်ခပ်လပ်ဂူယူ က
 ဂျင်းလွင် ခံ-ကး ခမ်. ပိခမ်ပျိုးယူသေတဂေ လွံးခင်ကယူကသ လိဝ်.ခိုင်းလပ်ဂပ်သေ
 လိုင်သေတုပ်လိဝ်းခခမ်း. ခံခွဲမဂ်းမံ တုပ်ပျိုးလေ လင်ပိခမ်ဂိုဝ်။

လွင်လွတ်ကခမ် ခမ်းလံးသုခမ်သရခခမ်း. ပိခမ်ဂူပိခမ်ဂူသေ သိုင်မခမ်းဂုလပ်း လိပ်လီ
 ဝံ.သေယပ်. သိုင်တီသုတ်းမခမ်း ဝံ.သိုင်တီခခမ်း.သုတ်းသေ ရှိမခမ်းပေ လီထံလီဝ်ခမ်း

ဝခန့်လှူငွေဝင်းသိင်္ဃိကိရ်းကခန့် လှူငွေခင်သေ ကခန့်ဂ္ဂုတ် ယိပ်ယူ ဂုတီတုခန့်သရ
(-၊ -း)ခန့်. လင်လံ့ဂုပ်.တုင်းဝံ. ခန့်ငိုဝ်။

လှိုဝ်သေခန့်. လှူငွေတင်းမခန့်: တင်လှိုဝ်.တင်ပိုင်ဂေဂို ခွဲမီးဂေဂိုတေမီးယူ၊ လင်မီးပိုင်
လှူခပ် မိုဝ်ဂုခန့်ခန့်. လှူငွေကိုင်ပိုင် နံမီး- လှူငွေလှုပ်လံ့ခပ်.ယံခတ်ဂု နံမီးသေ လှူငွေ
ခပ်တေဂိုတီးမးကံလှို။

ပေဂုခန့်မိုဝ်လိဝ် ခပ်တေခပ်.ဝါ ပုဂ်ဂုပ်လှိုင်ခပ် မိုဝ်ဂုခန့်ခခန့်.- ခပ်လံတခင်လံးလီး
ဂိုတီးမးဂုလှိုခန့်လှိုင် မခန့်:တေပိခင်ကခန့် ဂှမ်းခပ်.တီခေဂု ဂုတီလင်ပိုင်လှူခပ် ကခန့်
တုဂ်းကုခန့် ဂှမ်းမးခခခန့်.သေယပ်.- မခန့်:တေပိခင် လှူငွေဂှမ်းကံခတ်းလှို ဂှိုပေဂု ကုလရိယ
ဝါတ ဝါတဩခခခန့်.လေ ပိခင်တင်းဂှမ်း ယိတ်းပိုင်ခခခန့်.ဂုလှို:ယူဝ်.။ ဂှမ်း.တေဂြံပုဂု
ဂှမ်းလံ ငပ်ဂှ်မခန့်: နံကး၊ ခန့်. လှို:ခင်လှူငွေမီးမးပိခင်မး ကလိဂ်ကလု တံး မှမ်း
မခန့်ခခခန့်. ဂုတုဂ်းလံ့ဂုပ်.ခံယူဝ်.။

ကက်ခရု က ခန့်.တီခန့်းလိဂ်တံး မှီးဂေဂိုလှို သရဂေဂိုလှို ပးမီးတင်းသွင်တုခန့်ယူဝ်.။
လှူငွေပိခင်ဝံ.ခင်ခန့်. ဩသတ်ခပ် မိုဝ်ဂုခန့် နံမီးလှူငွေတင်းမခန့်:သေ ဂှမ်း.ခံမးကံလှို၊ တီ
သိင်တံးတေ.တေ.ဂေဂို သိင်ပှီး (ခိုင်မတြါ)၊ သိင်သရ(ခိုင်မတြါ) မီးတီသုင်းတိုဝ်းမခန့်:
သေယပ်.။ ဂုလှို:ဂု ကပှီးလေ ကသရ မံသင်ဂေတ ဂှိုကပှီးလေ ကသရပိဂ်ပိုင်ဂခန့်
ခခခန့်.ဂုတုလှို:ဂေဂို ပံလံ့ဂှမ်းမိဂ်ယူဝ်.။

ဂုတီလိဂ်မခန့်ဂေဂို (က)ခန့်. ကပ်သှိုဝံ.တီပှီး တင်းသရသွင်တုခန့်ယူဝ်.။ ပေဂုဝါပှီး
(အ) နံမီးခင်လှိုင် ထုင်းတီလိဂ်မခန့် မိုဝ်လိဝ် အိတ် အိပ် အုတ် အုပ် အောက် အောင်
လှိုင်းခန့်. တက်းနံမီးလှူငွေတီမခန့်:လံ့ယူ လှူငွေလှုပ်တီဂေဂို နံမီးယပ်.။ တင်တုဝ်ခပ်လှို:ခင်
သရ ကက်ခရုကခန့်မီးဝံ.ခခခန့်. လှုပ်သုင်းတိုဝ်းသေ လှုပ်တီဂိုတီး တုဝ်လိဂ်မခန့်:လေ တက်း
လံတီ ဣတ် ဣပ် ဥတ် ဥပ် ဩက် ဩင် ခန့်ယူဝ်.။ ကပှီးခခခန့်. ကခန့်ယပ်လေ၊ သင်ဂေတ
မံသရ (-၊ -၊ -) လှိုင်းခန့်.သေ လင်ဂိုတီး အီ အု အော သေယပ်.။ ကခန့်ဂှို:ဂုပ်း
ဂခန့်မး တင်း(-၊ -၊ -) မိုခင်လှိုင်.ခင် ပှီးတင်တုဝ် (ကီ ကု ကော)ခခခန့်.သေယပ်.
ပှိုင်းဂိုတီးတုဝ်လိဂ် မခန့်:ဝံ.ယူဝ်.။

ခန့်းလိဂ်တံး ပေဂုကံတိပ်းတတ်းဝံ. ကပှီးလှိုင် သရ ဣ ဥ ဩ နံမီးတုဝ်မခန့်: ဂုလှို:
ခိးမံ မခန့်:ဂုလှို:လေ ပုခင်တုတီ ကီ ကု ကော တုဝ်လိဂ် သိင်ကုဂ်ခင်ခန့်. မခန့်:နံမီး က
ပှီးလေ တုတေတီမခန့်: ယင်းပိခင်ကခန့်ယပ်ယူဝ်.။ ဂှုပ်ပိုင်ခခခန့်လေ သတ်ဩလှိုင်ခပ် မိုဝ်
ဂုခန့် က ခန့်. လင်သှိုပးခန့်:ပှီး တင်းသရ သွင်ပှိုင်းသွင်တုခန့်ယူဝ်.။

ဂၢတီခွဲး ဟၢသၢပၤလိ ကခိၣ်ဒုခိၣ်တင်းလံ ခွဲးသိုင်တိုင်းမိုင်းဂုံကခိၣ် မိုင်းမခိၣ် သုင်းတိုင်းခခိၣ်.ဂေၤ အ(ခိုင်မတြၢ)လေ (မတြၢတီ) သိုင်မခိၣ်ပိၣ်ပိုင်ကခိၣ်ဝံ.ခခိၣ်. မီးယုၣ်.။ ဂုၣ်ဒုခိၣ်(အ)ခိၣ်. ဂုၣ်ဒုခိၣ်ဝံ.ခွဲးသရဂုၣ်ဒုခိၣ် နံဝံ.ခွဲးတင်းပျိး တင်းသရသုၣ်ပုၣ်ဒုခိၣ်တုၣ်ခိၣ်လိုင်.ခခိၣ်လိၣ်တံးယုၣ်။

ဂၢပိခိၣ်ဟၢသၢပၤလိလံး ကခိၣ်တေၣ်ဝံတီ ကဂ်ခရၢ ပြံမိသေ ဂိုတံးပိခိၣ်လိၣ်မးလိၣ်ဒုခိၣ်.။ သိုင်ကွဲးတုၣ်လိၣ်ခိၣ် ကယုၣ်ကသ ထိၣ်မံသတ်ၤခိၣ် တဂ်းမိုခိၣ်ကခိၣ်ဒုခိၣ်ကခိၣ်ယုၣ်.။ ဂုၣ်ပိုင်မခိၣ်ဒုခိၣ် မိုခိၣ်ကခိၣ်ခခိၣ်လေ လိၣ်ဟၢသၢပၤခိၣ်. ဂုၣ်.ခံပုတ်ကဝ် တီဟၢသၢပၤခိၣ်. ဝါခိၣ်သေ ထူးလံးဒံ နံလိမတ်မိ သုင်းမဝ်ခိၣ်ယုၣ်။ မိုခိၣ်ခခိၣ်လိၣ်တံးခိၣ်. တင်းလိၣ်မုခိၣ်လိၣ်မခိၣ် လံးတီမခိၣ် သိုင်မခိၣ် ဂံခိၣ်ခိၣ် မိုခိၣ်ကခိၣ်ဝံ.ယုၣ်သေတဂေၤ တိုခိၣ်နံမိုခိၣ် လိၣ်မုခိၣ်လိၣ်မခိၣ်သေ ပျိးကဂ်ခရၢ တုၣ်ကခိၣ်ယင်းတိုၣ်.မိုခိၣ် ပြံမိ(ခေၤဂရီ)လိၣ်ဒုခိၣ်. ယင်းတိုၣ်.မီးယုၣ် လုၣ်ကခိၣ်ယဝ်.။

ထုင်းတီလိၣ်တံး

ပျိးဂွံးဇုၤ ကံခခိၣ်ဂေၤ ပျိးဂပ်း

ယ.ပိၣ်လေၣ်း ကံခခိၣ် ဂၢရိယ (ယ)ပျိး ကခိၣ်ပခိၣ်တင်းဂံ.ထီလံ ကိ ကေ သရလံ' ကခိၣ်ပခိၣ်ကဂျၢင်း ဂံ.ထီလံ ကု ကေ သရလံ ကံခခိၣ် တင်တုၣ်သရ ကု ကေလံ (ဝ) ပျိး၊ ပေၤတေကဝ် သတ်တပေတ လွင်ပိုင်ဂုၣ်တင်းမေၤ သိုင်မိုင်းဝခိၣ်တုၣ်ခိၣ်ဝါ သရပုၣ်ဒုခိၣ်၊ ပျိးပုၣ်ဒုခိၣ်၊ ယ ဝ ပျိးသုၣ်တုၣ်ခိၣ်.ဂုၣ်ဒုခိၣ် ပိခိၣ်ပျိးဂပ်း ကံခခိၣ် ကဝ်လမ်းတုၣ်း ဟၢဂွံး ပျိးတင်တုၣ်လိၣ်ဒုခိၣ်. လံယုၣ်.။ ပျိးဂပ်းရ(ဂ)ခိၣ်. ဂၢတီလွင်တီလိၣ်တံး ပးမီးယုၣ်သေတဂေၤ ဂၢတီဟၢသၢပၤတံး လိတ်လိတ်ခခိၣ်. ကံမီးတီသုၣ်ဒုခိၣ် ဂၢတီခေၤခွဲး ဟၢသၢတင်မုၣ်ဒုခိၣ် ကခိၣ်တံးဂိမ်းကဝ်သေ လတ်ထေၤဂခိၣ်ခခိၣ်.ဂုၣ်ဒုခိၣ် လင်သုၣ်ဒုခိၣ်ယုၣ်.။

လွင်ပျိးဂပ်းတုၣ်ခိၣ် (ပုၣ်လံမခိၣ်လံး)

ဂ + ယ = ဂျ	ဇ + ယ = ဟျ
ဂ + ရ = ဂြ	ဇ + ရ = ဟြ
ဂ + ဝ = ဂ့	ဇ + ဝ = ဟ့
	ဇ + ဝ = ဇှ(F)

ယလေၣ်ရခိၣ်. တီပျိးတံး ကံဂပ်းကခိၣ်လံဂုၣ်တုၣ်. ဝ လံး တေၣ်ကထေၤက ဂပ်းကခိၣ်လံ တင်းမုတ်းမုတ်းယုၣ်.။

ပျိုးဂပ်း ဝ ခေံ. ကပ်တုင်မခင်း တင်းတုင်သ့ခင်း. ဝံ. တုံပိုခင်းသေ ဂိုတ်းပျိုးဂပ်း ပျ
 ခေံဝံ. ကံလံ။ (၁)ပေ၊ ခေံဝံ. ခေံင် ခင်းဂ၊ လိက်တံးခေံ. လုံးခေံင်ပ၊ လိသတ်၊ မီးခေံခေံ.
 (ကေ၊)ခေံခေံ. ကပ်ဂိုတ်း(ဝ)ဝံ. လေံ ပေ၊ မီးပျိုးသတ် ဂ၊ ရခေံလုံးမ၊ မးလိုင် ဂှုံးဟက် သိုင်
 သရ (ကေ၊)သေ သိုင်မခင်းကွက်မ၊ မးယှုပ်။ မိုခေံခေံ လဝဂှုံးခေံသတ်= (လွန်)ခေံခေံ.
 သိုင်တံးကွက်ဝ၊ (လွန်) လေ၊ ခေံ ခေံယှုပ်။

ပျိုးဂပ်း ဝ တုင်ခေံ. တင်း ဝ ကခေံထွက်လံ ဂှုပ်ခေံသရ (ကေ၊)ဝံ. ခေံခေံ. ယ၊ ဂှုံးမခင်းလံ
 ယိတ်းပိုင်ဂခေံခေံခေံ. ပျိုးဂပ်းခေံ. လင်လံတိပ်းဟ၊ ဂင် (၁)ခေံင်သေ သုင်းတိုဝ်းဝံ. ယှုပ်။
 လံးသံ. ကံလုင်သိုင် ဝ ဂှုံး ဂှုံးပေ၊ တီလေံ လင်သုင်းတိုဝ်း ဝ ဟက်းဂုရုန်းယှုပ်။

ပျိုးဂပ်းယ (ယပိရုန်း)ခေံ. ဂေ၊ ဂ + ယ = ဂှုပ် ယ ကံတံဝံ. တင်းတုင်သေ ဂုရုန်းသုင်း
 တိုဝ်း ယ ဟက် တုင်လိဝ်ဝံ. ကခေံဝ၊ ခေံခေံ. ပေ၊ တေတုရုန်းလုံး လွင်ခေံ. လိုင် ကယှုပ်ကသ
 သတ်၊ လှုပ်လိုင်မိုခေံခေံခေံ မီးဝံ. ခေံင်ဂှုပ်ကခေံဝ၊ ခေံခေံ. တက်းလံးတုရုန်းလံယှုပ်။

ကခေံတိုခင်းမီးဝံ. ယှုပ် ပျိုးဂပ်း (ယ) + (ဝ) = (ယှုပ်)ခေံ. ဂှုံးမခင်းပေ၊ ကွက်သိုင် (F)
 ဂှုန်းဂုရုန်းခေံခေံ. ယ ခေံ. တင်းဝမင်ဟက် ကခေံမီးယံခေံခေံ. လုင်ကပ်ဂုပ်းဂခေံ ဂေ၊ မိ
 သိရုံ တိပ်းတတ်းခေံင်လေံ (F)ခေံ. လုင်ဂိုတ်းပျိုးဂပ်း ပျခေံရုက်မခင်း (၄)ခေံင်ယဝ်။

(F)ခေံ. တီဝင်ရင်း ကက်ခေံပြု မိခေံခေံ. ကံမီး၊ တီခွံးတံးလုင်ခေံ. ဂေ၊ ကက်ခေံပြု ကံမီး
 သိုင်ခွံးလတ်ဂေ၊ တိုခင်းကံမီးယှုပ်။ (F)တံးလိုင်ကခေံ သုင်းတိုင်းသိုင်ခေံ. ဂေ၊ မူလဝင်
 မခင်း ကက်ခေံပြုပျိုးတုင်ခေံ. ကံမီး ဝံးမခင်းလင် ကပ်ပျိုးဂပ်းဂခေံသေ တံးမ၊ လံဂှုခေံခေံင်
 ယဝ်။ ပေ၊ ဝ၊ တီတေံ. မခင်း ကခေံတံးလုင်လတ်သိုင်- ငေ ခေံခေံ. တံးဂံဟွင် သံ. လတ်
 သိုင်(F)မင်တီသံ. သိုင်(၄)သေ လိက်ဟေံသေလတ်ခေံခေံ သိုင်မခင်းပိဂိုင်ဂခေံဝံ. ကိတ်း
 ကီသေတဂေ၊ ကထိဂ်ပေံ ဝေ၊ ဂှုပ်ရ တီပိုင်မခင်း မိုခေံခေံဂုရုန်းယှုပ်။ လင်ယခေံ. တံး
 လုင်ဂှုပ်. ဝ၊ (Saopha)ခေံသေတဂေ၊ တံးဂံဟွင်ကွက်သိုင်ဝ၊ (Saofa)ခေံယှုပ်။ ကပ်လိက်
 ကိတ်းဂလိတ်သေ ဂှုခေံ. တေ၊ ဝခေံခေံမိုင်လိဝ်ခေံ. (saofa)ခေံသေ ဟွံယင်းပံတီလေံ သိုင်
 ယတ်းမခင်း(Pha - Fa)ဂုရုန်းပိဂိုင်ဂခေံ သေတဂေ၊ လိက်မခင်း ယင်းပိခေံတုင်လိဝ်ဂုရုန်းယှုပ်
 ကခေံဝ၊ ခေံခေံ. ဂှုပ်ယှုပ်။

ပူခေံတုက်တံးလုင်ခေံ ကံလုင်သေတဂေ၊ တံးလိုင်ကခေံလုင်ခေံခေံ. ဂိုတ်းသင်လေံ ဂေ၊
 မိသိရုံခေံ ကံယခေံဂိုတ်းလိက် သုခွေုဗျည်း ပျိုးလိတ်လိတ်တုင်း၊ သေ ကံသု်သုင်းပခေံ ဂိုတ်း
 သင်လု မီးကချင်းလွင်မခင်း ခေံင်ဂှုပ်လု။

(F)ခေံ. ဂ၊ တီဝင်ပျိုးလိုင်ခေံခေံ. ထခေံ တီသိုင်မခင်းကွက် ကံမိုခေံပိုခေံသေလုံး၊ ဝက်
 ပျိုးလိုင်ခေံခေံ. ပိခေံကေ၊ ငှာန် သိုင်ကွက်ယေတီ ဂုရုန်းလွန်. လွန်. (F)ခေံ. ပိခေံ ခွီဇ

(ဒန္တေ၁၅၉) သိုင်ကွက်ပံခိင်လေ သိုင်သုး (Labiodental)ယှုင်။ တုင်လိက်တုင်း၊ ကခိင်ထခိင်မခိင်၊ ကံမိခိင်ပိုခိင်ခခိင်၊ ဂၢတီဝဂ်ပျိုး လိုင်းခခိင်၊ ကပ်ယခိင်ဂိုတ်းပိခိင်ထိုင် ပျိုး မှိတုင်း၊ သေသုင်းသိုပေ၁၂ခိင် ကခိင်ပိခိင်ငဝ်ပိုခိင်၊ ကခေ၁ခိင်သတ်၊ လှိုင်ထခိင်ဂရိုင်းခခိင်၊ ကံ ဂှုထိုင်သေပုဂ်ခုင်လုံး၊ ဂိုတ်းယိတ်းဂိုတ်းယုခိင်ဂှုခခိင်၊ လေ တီသမိင်းလိက်လုံး ဂှုမိုင်းခေ၊ ခခိင်၊ ပူခိင်တုင်လိုင်၊ ခိုင်း တင်းလုံးတင်းလိုင်၊ မခိင်တေပိခိင် ဂှုခိင်သရေ ဂှိပ်လှုပ်လှုပ်၊ မှိုင်ဂှု မိုင်းခေ၊ လေ တၢတေတုင်းဂှုတ် ယိပ်ခခိင်ခခိင်ခခိင်၊ ဂေၢမိသိုလ်ခိင်၊ ကံခိပ်ခိင် လဲလေ လင်၁၂ ကံဂိုတ်းမးမီးခိင်ယှုင်။

(F)ခိင်၊ ဂှုမခိင်ပိခိင်သုခေ၁၅၅၅၅၅ ပျိုးလိတ်လိတ်တုင်း၊ သေ ပခိင်တီမခိင်တီလုံး ဝဂ်သေ ယေၢပျုခခိင်ဝံ၊ ပခိင် ခိင်ဂေၢ တိုခိင်ကံပိခိင်လဲ ဂိုတ်းဂှိပ်လေ၁၂ခခိင် ခခိင်ဂှိခိင်လိုင် ငျိုး၃၃၊ တုင်ခိင်၊ မခိင်ကံပေၢလေ တၢတေပခိင်တီယှု တီခခိင်မခိင်၊ ဂၢလှိုင်ဂေၢ ကံပိခိင်လဲယှု။ ဂၢ တီပျိုး ၃၃၊ တုင်ခခိင်၊ ပျိုးတံးဂုလ်းမိုင်းကပ် ၁၉၊ တီဝံ၊ ဂုလ်းသေတဂေၢ ဂှိတ်းဂျခိင်ဝံ၊ ၁၄၊ တီခခိင်၊ ကခိင်ပိခိင်ပီကံပီလံး လိက်တံး ပိခိင်တီယှုတီခခိင်ပျိုးပၢလိ ခပ်ပိုင်ဝံ၊ ခခိင်၊ လေ တီယှုတီခခိင် ပျိုးပၢလိ လိုင်းခခိင်၊ တၢမခိင်ခပ်ကပ် ခပ်ခခိင်ဂေၢကံလဲ တၢတေမိုင်း သုင်းပခိင် တီယှုတီခခိင်လိုင်ခခိင်၊ ယှုဂေၢကၢခေၢကံပိုင် ကခွင်၊ ကယေးမခိင်ဂေၢကံမီး ပေၢဂုခိင်လိုင်ငဝ်ဂှိခိင်၊ မီးဂိက်လ လှိုင်ဂခိင်သေ ကွက်ဂှိခိင်ဂှုတင်း ယှုသေတဂေၢ တီခခိင် တီယှု ယှုကံလဲခပ်ခခိင်လုံး ခခိင်ထုင်းလဲလိုင်၊ ခိုင်း မျှိုင်းဂုခိင်မီးဝံ၊ ခခိင်၊ လုံးခခိင်ကခေ၊ ကခေ မခိင်သေ တင်းလိက်တံး တၢယှု၊ ဂှိက်ခခိင်သေ ကပ်တၢပုခိင် ကခိင်ယိပ်ဂှုတ်မးသိုင်

(F)ခိင်၊ ကံဂှုမခိင်လဲ ခပ်ခခိင်ခခိင်တင်း သုခေ၁၅၅၅၅၅ သေ ကခိင်သိုင်မခိင်လဲဂခိင် တင်း ပျိုးတင်ကခိင် ကပ်ဂပ်းလေၢဂခိင်သေယှုင်၊ လှိုင်ချုတ်းပခိင် တီခခိင်မခိင် တင်ပုတ်းတင် တွခိင်ဂုလ်းယှုင်။ တၢဂှပ်ဂခိင်ထံးဂခိင် ယၢသၢပၢလိသေ ကခိင်ကွက်ဂှိခိင်ဂှု ပျိုး ပီကံပီလံး လိက်တံးလိုင်ခခိင်၊ တီယှုတီခခိင်ခပ် ကခိင်ပပ်ကခိင်လပ်ဝံ၊ ခခိင်၊ ကံလှိုင်ချုတ်းပခိင် တီယှု တီခခိင်မခိင်ယှု မီးခိင်ယှုင်။

၆၀ = ၆၅ (F) ကခိင်လဲခခိင် ရှုဂှုခိင်ဂှုင်မခိင်ခခိင်ခခိင်၊ လုံးခခိင်လှိုင်တံးလံးတံး မီးဝံ၊ ဂပ်ဂပ်ခခိင်၊ ပျိုးဂပ်းဝခိင်၊ ပေၢကပ်ဂပ်း တင်တုင်လိုင် ဂုလ်းကပ်ယဂ်ပၢသံ၊ ခခိင်၊ ဂပ်းမီးခိင်ယှုင်၊ ယဂ်ပၢချုခခိင်၊ ကံယိပ်းကံတိုင်းမး မီးခိင်ယှုင်။ ပေၢယိပ်းတိုင်း လုံး ခခိင်လှိုင်တံး လံးတံး မီးမးဂပ်ဂပ်ခခိင်၊ တံးလှိုင်ခပ် တေယတ်းကွက်သိုင် (ဖ)ခိင်ယှုင်။ ကဂှုင်း၁၂ သိုင်မခိင်ကွက်သိုင်တီ မှိခေ (သိုင်ပံခိင်လေသိုင်သုး) ကခိင်၁၂ခခိင်၊ လင်လဲကပ် ၀ မင်ယဂ် ပၢချုခခိင်သေ ခခိင်ဂှိပ်မခိင်တေ ပိဂ်ပိုင်ဂခိင်တင်း (ဖ) လင်လဲတိုင်းဝံ၊ ခခိင်ယှုင်။

(၀)ခေ. လုံးခင်ခင်းသတ်၊ ပုလိသေကံဝ၊ လုံးခင် သဒ္ဒဗေဒ^၁ တင်းမော်သိင် မိုင်းဝခင်းတုန်းသေကံဝ၊ မခင်းပိခင်သိင် (ပံခိင်လေသိင်သုန်း) ခွီဇယုဝ်။ ၆ + ၀ = ခေ. ပေ၊ ယတ်းလွတ်ကွက် သိင်မခင်းတေ.တေ. တခင်းတခင်းလိုင် မခင်းကွက်သိင်(F)ခေယူ။

ဂွပ်ပိုင်ခခေလေ ကခင်းတိုခင်းမီးယူ ပျိုးဂပ်း၆ + ၀ = ၆ ခခေ. ဂှ်ဂှ်ခခေရှင်မခင်း ပိဂ်ပိုင် လက်လုံးဂခေသေ ဂှ်လ်ဂှ် ကဂျင်းလွင်မခင်း ပိခေ(F)ကခေဝ၊ ခခေ. လင်လ်ကပ် ၆ + ၀ ၆ ခေသေ ကပ်ပျိုးသွင်တုင် ဂပ်းလေ၊ ဂခေဝံ.ခခေယဝ်။

ပျိုးဂပ်း(၅)ခေ. တီတံးလတ်တေဂ်ခခေ သိင်မခင်းတိုခင်းကံမီး လုံးတီမး လီမိုင်မိုခခေ. သိုခင်းဂွခေဂပ်ဂပ် ခခေ.ဂေဂ်ကံမီး၊ ဂျယိုင်ကပ် ယုသု၊ ချး တင်မျှင်းခခေ.သေလေ ခိုတီဂေဂ်တီ လွင်မျှင်းခခေ. လင်မီးယူသေတဂေဂ် သိင်(၅ဂပ်း)ခေ. ပေ၊ ပိခေလိုင်.ခိုင်းတံး လိတ်လိတ်လိုင် ဂှ်သိင်မခင်းကွက် ပီလီလီခခေ. ကံမော်လတ်ကွက်ယူ။ သိင်ဂခေလိုင်သေ ကွက် တီဂိုင်ခေ (Class Of aspirates) (၅-က)ပျိုးသွင်တုင်ခခေ. ကပ်ဂျမိုင်းဂပ်း တီတုင်လိက် ကခေ ပွင်းဂခေဝံ.ယဝ်.ခခေ. သေတုင်သေတုင်သေ လွ်.တံးယတ်းကွက်ဂေဂ် သိင်(၅ဂပ်း) ခခေ. ကံကွက်လ်၊ ဂုလ်းကွက်လ်သိင် ခိုတံးသိင်(က)ခခေ.ဂုသုး လ်ဂှ်ခခေယဝ်။ ဂွပ်ပိုင် ခခေ တီလုံးတီလိက်တံး တံးကံမီးသိင် ၅ဂပ်းလေ ၅ဂပ်းခခေ. ကံလုင်ယုဝ်။

ဂခခေတံး

ဂခခေတံးခခေ. တီတေင်ဝင်မခင်း ပိခခေဂခခေပြံမိ ဂုသုးခခေဂပ်ယဝ်။ လုံးခခေဂပ် ပခခေမခင်းသေ လုံးတီလိက် ထွက်လ်မး- ထိပ်သိုဝ်ခခေ.ပွတ်း ပိခခေသံလိင်မး သံလိင်သံ. ပိခခေသီလိင် သီလိင်သံ.ပိခခေတုင်မုခင်းမး လုံးခခေလုံးတီလိက် ထွက်လ်မးခခေ. ဂခခေ ဂေဂ် ထွက်လ်မး ခခေဂပ်ယဝ်။

လုံးခခေလုံးတီလိက် ဂပ်ပခခေမိုင်လိင်သေ- ဂခခေမီးဝံ.ခခေ.လုံး-

၁ ၂ ၃ ၄ ၅ ၆ ၇ ၈ ၉ ၀

လွင်ဂိုတံးသိင်ကခေ လိုင်တုခင်းမး သေပုလိခခေ။

လွင် သရ ပုလိ ယူခခေ. ခခေဂိုင်မခင်း ပေ၊ တေကွက်သိင်တံး ကခခေတံးလုင် တုင်း တုခင်းသေပုလိ မီးခခေ. ပိလ်လေး ကံခခေဂရိယု၊ ပျိုး ကခခေသိင်ယု သရပုလိခခေ. တံးသိုဝ်ပခခေထိုင်သေ ဂိုတံးဂှ်ပိခခေသိင်တံး လုင်ထိုင်ခခေ.ယူ မီးခခေယဝ်။

၁။ သဒ္ဒဗေဒ=Phonetic Science.

လွင်ဝံ.ဝင်း သရ ပုလိ

ရဿ(၁-မကြာ)

ဗိဃ(၂-မကြာ)

ဂုဗ္ဗိ(၂-မကြာ)

ကာရိယ

၁ အ

အ + အ = အာ

၂ အိ

အိ + အိ = အီ

ဧ

(ယ)ပိုး

၃ အု

အု + အု = အူ

ဩ

(ဝ)ပိုး

မူလင် သရ

သရ(၁)တုတ် ဝါဆံသေတဂေါ် တီတော်.မခင်း ဂုဏ်းမီးသရ(၅)တုတ်ဂုဏ်းယူ မခင်း ဝိခင် အ အိ အု ဧ ဩ ဂုဏ်းယပ်.။ အာ အီ အူ ကခင်ဝါဆံ. သိင်လူတ်ကခင်မခင်း ယပ်း သေ အ အိ အု ခခင်. ထိုင်ပုခင်း၊ ယပ်းသွင်ပုခင် ရှိပေလဲဂုဏ်ခင်လော် လင်ထပ်သွခင်. သင်ဂေတ မ်မခင်းပခင်ထိုင်ဂံး၊ ရဿ ဂိုတ်းဂှိပိခင် ဗိဃ ဒီးခင်ယပ်.။ အ လော် အာ၊ အိ လော် အီ၊ အု လော် အူ ထိုင်ခခင်. သင်ကွက်ခပ် မခင်းဂုဏ်းပိုင် ကခင်ပုတ်းလော် ကခင်ယပ်း ကခင်ဂုဏ်း ခပ်ပိခင် သရူပ သဝဏ္ဏ ရူပ် ဂုဏ်ဂှင်ခပ် တုတ်လိဂ်ခပ် မိုခင်ဂခင် ပိခင်သရ ကဂ်ခရု တုတ်ခပ်မခင်း ပိခင်ကခင်လိဂ်ဂခင် ခခင်ခင်ဂုဏ်းယူပ်.။

လွင်သရ ၅ တုတ် လိလ်တံးဂခင်၊

အ A

X

အိ I

X

ဧ E

(ယ) Y

အု U

X

ဩ O

(ဝ) W

ကခင်ခခင်ဝံ. ကဂ်ခရုရေ၊မခခင်. တင်းသရ မိုင်းဝခင်းတုတ်း ကခင်မိုခင်ဂခင် ငံးဂခင် ခခင်. ခခင်ဝံ.ယူပ်.။ ယခင်. လွံးခခင် (IP)သင်ဂေတ မ်မခင်း ကခင်ဂိုတ်းမုးတီ(i) လုင်ခခင်(J) သေတဂေါ် လွံးခခင်လိဂ် ကိင်းဂလိတ် ကခင်သုင်းတိုဝ်းတီ သိုင်တိုင်းမိုင်း ရှိဂခင် မိုင်းမခင်ခခင်. ကခင်လိဂ်လီ (i)ခခင်. မခင်းကံလွံ(J) = (ဂျ) မခင်းဂုဏ်းပိခင် = (Y) = (ယ)ဂုဏ်းယပ်.။ မခင်းခုပ်းဂခင် တင်းဂုရိယ ပျီးကခင်သုင်းတိုဝ်း တီခခင်ဝခင်မိုင်းမခင် (ယ)ခခင်.လော် လင်ပျခခင်ဝံ. (Y)ခခင်ယပ်.။

သယေ၊သိုင်ခခင်. ပုလင်သရ ကိကေခခင်. သိုင်ယဂေါ် မခင်းလံးလွံးမုး ဂံးလိင် ယပ်.။ ပုလင် ကု-ကေ၊ ခခင်.ဂေါ် သိုင်(ဝ)ခခင်. ဂပ်းလွံးလံးမုး ဂံးလိင်ဂှင်ခပ် ယူပ်.။

ဂုတီသိုင်တံးခခင်. ပုလင်သိုင်သရ ကိ ကေ ခခင်. ပုးသိုင်ယပိလ်းမုးလွံး ဂံးလိင်ယပ်.။ တီဝံ.ပိခင်သေဂေါ် သိုင်(ပီ)ကခင်ဝါဆံခခင်. တိုခင်းကံမီး ဂုဏ်းမီးသိုင်ကွက်ဝါ(ပျီ) ခခင်ဂုဏ်း

ယဝ်။ တၢ်ဂ့ၢ်သိၣ်က့ၢ်ဂၢၤ (ဝိ)ကၢၣ်ခၢၣ်ခၢၣ်.ဂၢၤ တီၣ်ခိးလတ်ကံမိး တီၣ်ခိးကံလုၣ် ဃုၣ်ခိး
လုၣ်(ပျီ)ခိး.ဂုၤလ်းယဝ်။

တီၣ်ဝဲ.မေ ခိၣ်သေတဂၢၤ သိၣ်(မေ)ကံမိး၊ ကသုၣ်ခိးလုၣ်ယိးပိးတီၣ်ခိးဂၢၤကံခဝ်. ဂုၤလ်းမိး
သိၣ်(မေ)သေ ခဝ်လုၣ်သုၣ်ခိး လုၣ်ယိးပိးတီၣ်ခိးယုၣ်။

ကိၤလိၣ်ကု ကၢၣ်ပိၣ်ခိၣ် ငဝ်မူလသရ ရသုၣ်ခိး. မိၣ်ခိၣ်ခိၣ်တီၣ်ယုၣ် သုၣ်ခိးမိးဝဲ. ထီၣ်ခိၣ်ထီၣ်
တုၣ်ခိၣ်ခိၣ်. လၢကံခိၣ် သင်ဂေတ မိၣ်သုၣ်ခိးဂၢၤ မိးပၤခိၣ်ပၤတုၣ်ခိၣ် ခိၣ်ဂဝ်ယဝ်။ လုၣ်
ခိၣ် ဩၣ်ခဝ်တိးတတ်းမး ကိ-ကေယံ သင်ဂေတမိၣ်ခိၣ် (ဝိ. ၆-၁၂) ဒီပၤခိၣ်တုၣ်လိၣ်
သေ ကဝ်တီၣ်ယုၣ်ယုၣ်။ မိၣ်ခိၣ်ခိၣ်ထီၣ် ကု ကေၤ ဝ မိးတင်းတုၣ်ခိၣ်. သင်ဂေတမိၣ် ကု ကေၤ
ဝ ခိၣ်.ဂၢၤ(ဝိ. ၆-၂)ခိၣ်သေ ယုၣ်ပၤတုၣ်တီၣ်.ဂ့ၢ်သေ ကဝ်တီၣ်ယုၣ်ခဝ်ယုၣ်။

သယေၤ ဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ပံ မခိးလံး၊

မူလရသုသရ (ကၢၣ်ပွတ်းကၢၣ်ဂ့ၢ်ပံမခိး)၊

- က ကိ ကု ပိၣ်ခိၣ်သံတုၣ်ခိၣ်. ဂုၤလ်းယုၣ်။
- ကၤ ကိ ကူ ခိၣ်.ပိၣ်ခိၣ် ကၢၣ်ပွတ်းခိၣ်. ဂံးဂၢၣ်ထီၣ် ဂိတ်းဝဲ.ကၢၣ်ယဝ်းယဝ်။
- လုၣ်.တီ ကိ သရ ပိၣ်ခိၣ်ဝုၣ်(ယုၣ်မး) ပိၣ်ခိၣ်ကေၤ၊
- လုၣ်.တီ ကု သရ ပိၣ်ခိၣ်ဝုၣ်(ယုၣ်မး) ပိၣ်ခိၣ်ကေၤ၊
- ယ ပျိးခိၣ်.ပိၣ်ခိၣ် ကိ ကေ သရခိၣ်. ဂိတ်းပိၣ်ခိၣ်မးယဝ်. ဂၤရိယကၢၣ်ခၢၣ်ခၢၣ်.
ပုၣ်ဝဲဂိတ်းဝဲ.ယဝ်. ခိၣ်ယုၣ်။
- ဝ ပျိးခိၣ်.ပိၣ်ခိၣ် ဂၤရိယ ကု ကေၤ သရခိၣ်.ယဝ်။

မုၣ်လံမခိးလံး-

- ကိ+ကၤ ကေ+က သိၣ်လိၣ်ခိၣ်. ထွၣ်လံပိၣ်ခိၣ်သိၣ် ယ ပျိးယုၣ်။
- က+ကိၤ က+ကေ=ယံ ထွၣ်လံပိၣ်ခိၣ်သိၣ် ယ သုတ်းယုၣ်။
- ကု+ကၤ ကေၤ+က=သိၣ်သရလိၣ်ခိၣ်. ထွၣ်လံပိၣ်ခိၣ်သိၣ် ဝ ပျိးယုၣ်။
- က+ကုၤ က+ကေၤ=ဝ ထွၣ်လံပိၣ်ခိၣ် သိၣ် ဝ သုတ်းယုၣ်။

သယေၤတြး ကၢၣ်သိၣ် လင်ထွၣ်လံ ခိၣ်ခိၣ်. မခိးသိၣ်ဂ့ၢ် ယၤသုၣ်ခိးလတ် ဂုၤမုၣ်
မုၣ်ခိၣ်.ယုၣ်။

India ခိၣ်ဂၤလိၣ်ခိၣ်. လုၣ်.တီ (ကိ က)ခိၣ်. သိၣ်မခိးက့ၢ် (ယ)မး၊ Idea ခိၣ်
လိၣ်ခိၣ်. လုၣ်.တီ ကေ က)ခိၣ်. သိၣ်မခိးက့ၢ် (ယ)၊ Deer ခိၣ်. (ကေကေ)က့ၢ်
(ယ)လုၣ်ယုၣ်။ Cure, Pure ခိၣ်ဂၤတုၣ်လိၣ်ခိၣ်. လုၣ်.တီ(ကု)သေ ပေၤက့ၢ်သိၣ်

(ဝ)မား၊ One ဘုတ်လိက်ခေံ. တို့ခင်းကံပုး (ဝ)သေလံဂေၢ် လုဂ်.တီသရ. (ကေၤ)သေ ကွက်မားသိင်(ဝ)ယူ. Poor တုတ်လိက်ခေံ.ဂေၢ် (ကေၤ ကေၤ)ခေခေံ. ပေၢ်ကွက်သိင်(ဝ) မားယူ ပေၢ်တုတ်သ်းလွံး လွင်ခေခေံ. ယုသုခွံး ဂုခင်းမျှဝ်းလွံသေဂေၢ်ယု သယေၤတြး လွင်သိင်ထွက်လံ ကုပတေသ ကခေံလတ်မားခေံ. ကံဂင်းလွတ်ပံပိုင်လံသေ ဂဝ်းကံခပ်ပုး ဂုတ်မိတ်ဂခေံယူ ထင်းသိင်ကခေံဝါခေခေံ. ဂုလံင်လီလီယုတ်.။

လွင်ဝခင်းကွက်လေ ဝခင်းတုဂ်း ပိဂ်ပိုင်ဂခေံ

လံးကခေံ ယေၢ်သိင်ကွက် လိက်ကခေံခံင် ပုလိသတ်ၤလေ ထင်းလိက်ကိင်းဂလိတ် ကခေံ ခံင် ကံခေၤခေၤမခေခေံ. မီးကယူကသ တီကိင်တီပိုင် ဂုင်းဟိုဂုင်းမခင်းလေ တီသိင် မခင်းကွက်တေံ. မိုခေံဂခေံယူသေတဂေၢ် တီပရိယေံသတ်ၤတေံ. ပိဂ်ပိုင်ဂခေံ ကိတ်းကိတ်. ယုတ်.။ တီသတ်ၤ မိုင်းဝခင်းကွက်ခေံ. မီးသံယုဂ် ပျီးသွခေံ.ပျီး ဂဝ်းဂခေံသေတဂေၢ် လံး သွခေံလိက် မိုင်းဝခင်းတုဂ်းခေံ. (Compound Consonants) ပျီးဂဝ်းကခေံဝါခေခေံ. လွင် ဂုင်.တင်လွိုင်မခင်းလေ လွင်ယိပ်းတိုဝ်းမခင်း ပေၢ်ကံခွံမီးယုတ်.။တီတေလံသွင်း(G+Y)ခေခေံ. ဂုဂ်း တေသွင်း ပျီးဘုတ်ကခေံမီးဝံ. (J)ခေခေံ.ဂုဂ်းယုတ်.။ သိင်တုတေလံသွင်း (K+W) ခေခေံ.ဂုဂ်း ဂုသွင်း(၉)ဂုဂ်းယုတ်.။

ခေင်းသတ်ၤ မိုင်းဝခင်းကွက်လံး သရတုး (Diphthongs) ကခေံဂုင်.ဝါ ခေင်ခေံခေံ. ကံ မီး။ သိင်-သိင်းဝခေံခေံ လိက်တုဂ်းခေခေံ. ဂုဂ်းသွင်းသရတုဂ်းဂု ဂုဂ်းယုတ်.။

ထွင်းတီတံး မုခင်းမခေံ ကဝ်၊ ကိတ်၊ ကုတ်၊ ကိုတ်၊ ကယ်၊ ကုယ်၊ ကွံ၊ ယတ်၊ ယိတ်၊ ယုတ်၊ ယိုတ်၊ ယယ်၊ ယုယ်၊ ယွံ၊ ဝတ်၊ ဝိတ်၊ ဝုတ်၊ ဝိုတ်၊ ပုတ်၊ ပွံ၊ လံးတီထိုင်းခေံ. မခေံ ပုးခင်း တုတ်သတ်-ဝဝ-တုတ်ခေခေံ.လေ လံးတီမိုင်းဝခင်းကွက်လံး တေခေံဝါ ဂါရခေံ^၁ ပျီးသွတ်းခေံယုတ်.။ သိင်ထိုင်းခေံ. ပေၢ်ကပ်ကပ်ခေၤ မိုင်းဝခင်းတုဂ်း လိက်လံး မခေံ တေသွတ်း (ယ၊ဝ = Y=W)ယူခေံဂေၢ် တုတ်ပျီးဂဝ်းခေံခပ်ဂုကံဝါသေ ပိခေံသရတုးယတ်. ခေင်ခပ်ဂု ခပ်ပုင်လံသယေၤခေခေံ. ခပ်တေယေၤပျုခေံ ခေင်ယတ်.။

ကိ.ကေ သရထိုင်းခေံ. မခင်းလင်ထွက်လံ ပိခေံသိင် (ယ)လံ မီးသယုဝ ထွက်လံလံယူ။ ကု ကေၤ သရထိုင်းခေံ. မခင်းလင်ထွက်လံ ပိခေံသိင်(ဝ)လံ မီးသယေၤထွက်လံ လံယူ ပရိ ယေံလံးသတ်ၤခေံ. တီခေင်းမိုင်းဝခင်းတုဂ်း မီးဝံ.ယူသေတဂေၢ် ပေၢ်တီလိက်ထိုင် တီသိင် ထိုင်းခေခေံ. ခပ်ကံကပ်တုတ်ပျီး လုသုသေ တီယူ မီးခေံယတ်.။

၁။ ဂါရခေံ = ကာရအန္တ = ကာရ = တုတ်၊ အန္တ = ကခေံသွတ်း။

၁။	India	=	အိန္ဒိယ	(လုံးတီလိဂ်မခမ်)
၂။	Idea	=	အိုင်ဒီယာ	(လုံးတီလိဂ်မခမ်)
၃။	Beauty	=	ဗျူးတီး	(လုံးတီလိဂ်မခမ်)
၄။	Lao	=	လုမ်း	(လုံးတီလိဂ်တံး)
၅။	Sao	=	စမ်	(လုံးတီလိဂ်တံး)
၆။	Cow	=	ကုမ်း	(လုံးတီလိဂ်တံး)

ကခမ်မိုင်းဝခမ်းတုဂ်း သိုင်သရသွင်တုဂ် တွံးဂွံဂခမ်မးခခမ်. တံး မခမ် ခပ်သံ.၊
ပေ၊ i - e(ကီ-ကေ)+(က) ပေ၊ o၊ ခမ် ထွက်လဲ ပုတ်ပခမ်ဂိုတ်း(ယ)သေ၊ u-o(ကူ-ကျေ)
+(က) ပေ၊ o၊ ခမ် ထွက်လဲပုတ်ပခမ် ဂိုတ်း(ဝ)ဝံ. ကခမ်ဝ၊ ခခမ်. လံဂခမ်ခင်ယပ်.။

လွင်ထွက်လဲခင်ခမ်. လွင်ထင်းကခမ် သတ်ပရိယေ မိုင်းဝခမ်းတုဂ်းလေ မိုင်းဝခမ်းကွက်
ပိဂ်ငိုက်ဂခမ်ဝံ. ကခမ်ဝ၊ ခခမ်. တက်းလံဂခမ်မိဂ်ယုဂ်.။

သုတ်းတီလံဂခမ် တုဂ်သတ်မခမ်းယူ သေလံဂေ၊ မခမ်းကံလုံတုဂ်သတ် မခမ်းပိခမ်
(Diphthongs) သရတွံးဂုဂ်းယူ။ တင်တုဂ် သရတွံးလိုင်းခခမ်. သေ ဂ၊ ဝခမ်. လုံမိဂ်ခခမ်.
ကပ်တုဂ်ပျီး သေကခမ်သေကခမ် လေသွံ ပျခမ်ဝံ. ဂုဂ်း တင်းထင်တင်းဝုခမ်. မျုဂ်းလိုင်.
ခခမ်. နံထွက်လီမီးယုဂ်.။

မိုခမ်ခင်တုဂ်လိဂ် Beauty -ခမ်. ပိခမ်ဗ+ယ+ဥျး=ဗျူးလေ ယပိဂ်းခမ်. ကံလုံပျီး
မခမ်းပိခမ်သရတွံး (ကေ+က)ခခမ်. ဂုဂ်း မခမ်းဂုဂ်းတင်ဝံ. သရတွံးခခမ်. ဂုဂ်း၊ လံး၊
သံ.-ယခမ်. မခမ်းကံလုံယပျီး ပုခမ်တွက်သရတွံး (ကေ+က)ခခမ်. ဂ၊ ဝခမ်. လုံမိဂ် ကခမ်
သွံသွင်းဝံ. ဂုဂ်းပိခမ်မိသင်ဂေထ (ကေ+က)ခခမ်. ဂုဂ်း တင်းထင်လွင်မျုဂ်းခခမ်ခမ်.
မခမ်းပိခမ်ကခမ် နံပွင်သယေ၊ လံးသတ်၊ လပ်ဂပ်ခပ်ခခမ်. ဂုဂ်းယုဂ်.။ ပျီးတွံးခမ်. လိုင်.
ခခမ်မိုင်းဝခမ်းတုဂ်း နံခပ်ကသွင်းခခမ်. သရတွံး ကခမ်ဝ၊ ခခမ်. ဂေ၊ သတ်၊ မိုင်းဝခမ်းကွက်
ခမ်. တိုခမ်းကံမီး၊ သရတွံးခခမ်. မိုင်းဝခမ်းကွက် ထွက်လဲဂိုတ်းပိခမ် ပျီးတံးဝံ. ယပ်.လေ
ပေ၊ မီးသရတွံးဂေ၊ ကံမီးပျီးတွံး ပေ၊ မီးပျီးတွံး သံ. နံမီးသရတွံးလံ။ သယေ၊ ခပ် ပေ၊
ပိခမ်မျုဂ်းလိဂ်ဂခမ် ကခမ်လိဂ်ဂခမ် ဝံ. ယပ်.။

ကခမ်မိုင်းဝခမ်းတုဂ်းတီသရတွံးခခမ်. ဝခမ်ခေတုဂ်လိဂ် တုဂ်း၊ ဂွံပေ၊ ကွက်သိုင် သိုင်း၊
ခခမ်. ကပ် ယ-ဝ ပျီးသွင်တုဂ်ခမ်. သေ လံးခခမ်တီလုပ် သိုင်မခမ်းခခမ်. ထွက်လဲသေ ယေ၊
ကွက်သိုင်မခမ်း ကပ်ယုဂ်.။ သယေ၊ ကခမ်ခမ်. မခမ်းပိခမ်ကခမ် သတ်၊ (ခခမ်းယေ၊ သိုင်တုဂ်
လိဂ်) မိုင်းဝခမ်းကွက်လေ မိုင်းဝခမ်းတုဂ်း ပိဂ်ပိုင်ဂခမ်ခခမ်. ယပ်.။

တီထွင်ထား ကာလ်လုံရှင်.ခံဝံ. သရ ၁၂ တုဂ်အခန်း. ပုဒ်တၢ ၂ - လေ် x: ကလီရင် ခံဝံ. ၇၂အိုင်အခန်း.ယဝ်.။

ကော အံ.ပိအ် သုဒ္ဓိသရ သရသအ်.သအ်. မုတ်းသွ်အခန်း.ယူ။ ကော သံ. တီမူလ လံး တီထွင်တံး ခေန်ဝံ. (-')ဂုဗ္ဗိအ်းယူဝ်.။ သိုင်မအ်းကံကွက်၀၂ ကော အံသေ လွံးအင်သိုင် သက်တသေကွက်၀၂ (AI) ကံ အံယူ။ ပေ၀၀၂တီထေ်.မအ်း မအ်းပိအ် က သရအခန်း. ကဝ် ယ(ယသတ်)အခန်း. ခေန်မံသင်ကေတ လံးတီပုတ်းမအ်း အခန်း.ဂုဗ္ဗိးယဝ်.။

ကော လေ် ကံ (AI) မိုင်ဂေ၀်လမအ်း လိုင်.အင် ကော၀်ကုတ် ပိအ်တုဂ်လိုင်ကအ် မျးအခန်း. သွင်ချဂေ၀် ပိအ်တုဂ်လိုင်ကအ်မျး ဂုဗ္ဗိးယူ။ ယၢသုၤခွံးဂံယွင် လတ်ကွက်သိုင် (ကံ)သေ ယၢသုၤဂံယွင် သံ.လတ်ကွက်သိုင်(ကံ)မျးဂုဗ္ဗိး ကအ်ဝ၀၂အခန်း. လံဂုအ်ခေန် ယဝ်.။ ဝံးမအ်း ၇၂လယံးဂိုင်မျး ဂုဗ္ဗိဝိုင်သိုင်ဂဝ်အဝ်း ခဝ်းခဲအ်းဂအ်မျးလေ် ယၢသုၤခွံး ကအ်လတ်လတ် ထင်းသွင်မျးဝ်းအခန်း. လင်ပေ၀်ပိအ်မျး ကအ်ဝ၀၂အခန်း. ပိအ်လံယူဝ်.။

တီထွင်မအ်ခေန်. လိုင်.အင်သိုင်(ကံ)ကံမိးအခန်း. ခွံးတံးခံးထိးသံ. တီအ်းကံမိးသိုင် (ကံ)သေ မိးဝံ.သိုင်(ကံ)ဂုဗ္ဗိးယူဝ်.။ မအ်လေ်တံး ခံးထိး လှိုင်သိုင်ကအ် ကံမိးဂအ် သေမျးဝ်းသေတုဂ် ဂုဗ္ဗိးသေတဂေ၀် တီယၢသုၤခွံးတံးလှိုင်ခေန်. (ကံ)ဂေ၀်လှိုင် (ကံ)ဂေ၀် လှိုင်မျး တင်းသွင်ပိုင်သွင်မျးဝ်းယူဝ်.။

မိုင်ထေလမအ်း တံးလှိုင်ခေန်.ဂေ၀် ခေံးခေံးမိးတံး ခံးထိး ဂုဗ္ဗိးမိးသိုင်ကံ(AI) သိုင် လိတ်ဂုဗ္ဗိးအင်ဂဝ်ယဝ်.။ ဂုတ်းဂုတ်းလေ်၀၂အခန်း ကအ်မအ်လတ်သိုင် (ကော)ယူ ခေ၀်မအ်း မိးဂအ် ကထိက်ဝေ်တီပိုင်မအ်း မိးဂအ်ကအ်ခေန်. တံးလှိုင်ခေန် ယင်းတီဂ်.လတ်ကွက်သိုင် (ကံ)ယူဝ်.။

ပေ၀်တုဂ်းလွံး တုဂ်လိဂ်ပုတ်းထိုင်ခေန်. ဂုလံယူ။

မအ်	တံး
ခေံးကံး	လိတ်ကံး
ခက်ခဲး	ခွက်.ခဲး
မိးစးယည	ယုအ်လံး
ကြံးတံးယည	တီတံး.တံး
မိးနံးမြိ	မိုင်ခေံး
မိးဗြးမြိ	မိုင်ခဲးပံး
ဖး(ချပ်)	ဟံ.

ငရဲး

လဲးလှယ်

ပျံဝဲး

သဲး(ကျောက်)

ငါရဲး

လိက်လဲ

မိခင်ဝဲ

သဲး(ဂြိုဟ်)

ကဝါဂျါ ကခမ်မခမ် လတ်ကွက်သိုင် (ကဲ)ခခမ်. တဲးလတ်ကွက်သိုင် ကဲ=(AI =AY = က ယ)တို့ခမ်းလတ်ကွက်သိုင် မူလ (က ယ)ခခမ်.ယှိုဝဲ.။

နောက်ပစ်ယသတ် သမာနတော လွဲးခင်သြါသတ်ခပ်တိပဲးတတ်းဝဲ.ခခမ်. နောက်ပစ် (ကဲဂျါ)လဲ ယသတ်ခမ်. မခမ်းပိခမ်ကခမ်လိဝဲကခမ် သိုင်မခမ်းမိခမ်ဂခမ်ယဝဲ.။ ဂါတီသိုင် မခမ်ခမ်. မခမ်းကံမီးသိုင် ကဲ= (AY=AI) သိုင်ကံခမ်. ကဲလုဝဲသေ ဂုလ်းလုဝဲ(ကော-ကောယံ =ကဲ- အယ်)ဂုလ်းလဲ ပေဂဲဂျါ ခပ်ကွက်သိုင် (ကဲ)ခမ်ယှိုဝဲ.။ ပေဂါတီတော်.မခမ်း က+ယံ ခမ်.ပေဂါယတ်းလတ်ကွက် သိုင်မခမ်းမခမ်မိခမ်မိခမ်သိုင် ကွက်လိုင်.ခင်သက်ဂတ (AI = ကဲ) ခမ်ဂုလ်းယှိုဝဲ.။

မိဂဲဂါလမခမ်း တဲးခပ်ခမ်. သိုင်(ကဲ)=(ကော) မီးကံမီး ကခမ်ဝါခခမ်. ထွက်လီဝုခမ်. တုဂုလ်းယှိုဝဲ.။ ဝခမ်းမိဝဲခမ်. သိုင်တဲးလုဝဲခပ်ခမ်. သိုင်(ကော)ခမ်. သွင်းတိုဝဲးခမ်သေသိုင်(ကော) သေတဂေဂါ ခမ်းတဲးကံယှိုဝဲ သိုင်ကောခမ်. တို့ခမ်းကံမီး လဲဂုခမ်ခမ်ယဝဲ.။ တီသိုင်ကောခခမ်. ဂုလ်း သွင်းတိုဝဲးသိုင်ကော သေလတ်တေဂါခမ်ယှိုဝဲ.။ မိခမ်လိုင်.ခင် တဲးလုဝဲခပ်ဂုဝဲ. ပူဂေ ဝခမ်ခခမ်. (ပူဂေ)ခမ်သေတဂေဂါ တဲးကံယှိုဝဲ ခမ်းသိုင်လတ် တို့ခမ်းကံမီးသိုင် ကောလဲ ဂုလ်းလတ်ဝါ (ပူဂေ)=(ပူကျေ)ခမ်ယှိုဝဲ.။

မူလ ရသ ဝါ တုဝဲ တဲးမိဝဲဂုခမ်လဲး

က ကါ ကိ ကီ ကု ကူ ကေ ကံ ကေါ ကေဂါ ကံ ကး ခမ်သေတဂေဂါ ကခမ်သိုင်ကော ဂြိုင်းမးယေတုဝဲမး ခမ်းလိက်တဲးလုဝဲ ခပ်လဲး-

က ကါ ကိ ကီ ကု ကူ ကေ ကော ကေါ ကေဂါ ကံ ကး ထွက်လဲမး ခမ်ယဝဲ.။ ။လုဝဲ ကခမ် ထွက်လဲဂုခမ်ခမ်. ဝဲးတဲးဂုဝဲ.ခံကပ် ပါလီ ယတ်းလွဲး (သိုင်မခမ်) တီထေရါ ဝါတ ပုဂဲထယါသါ တီသါသခေဂြို သြါခပ်လိဝဲးခခမ်.သေ လင်ဂုဝဲထေပိခမ်မးယှိုဝဲ-ဂုလ်း ဂါ ပီဂုဝဲပက်မခမ်း ဂြိုင်းမးတခမ်တခမ်ယှိုဝဲ.။

ဂါတီပါလီ (သိုင်ယတ်း) ကခမ်သိုင်တိုင်း မိုင်းဂြိုခမ် ခင်ခင်မိုင်းမခမ် သွင်းတိုဝဲး ခမ်.တီ သုခွဲသရ သရလိတ်လိတ်ခခမ်. သိုင်(ကဲ)ကံမီး (ကဲ)ကံမီး ပိခမ်ဝဲ.ယှို ခင်ခခမ် ခခမ်. ပွဲခမ်တုဂဲတဲး လိုဝဲးကခမ်မီးသိုင် (ကဲ=ကော)မးခခမ်. ထါဂြိုတ်းတုဝဲလိက်မခမ်း

ခေခေ. ဂူဂုလုပ်များယူဝ်။ ။ သတ်ကြွတ်းလိဝ်းခေခေ. လံးတီလိဂ်တံးခေ. လုံးခေခေလံး
သဒ္ဒဗေဒ ဂူမိုင်းမိုင်း ကခေဂေ.ဂူထိုင် ခုခေဂူထိုင်မခေခေ ယင်းတိုက်.ကေခေခေခေ.သေ ဂိုတ်း
ပိခေလိဂ်တံး လဝ်ဂဝ်ခဝ်ဝံ.မးခေခေ- နံခေခေဂေ ဂိုတ်းတင်းမေ ဂိုတ်းလိဂ်လဝ်ဂဝ် ကက်ခေ
ပြီမိ ကခေလဝ်ဂဝ် သွင်းတိုက်ယူခေခေ. ကခေမးလုံးဂခေခေ ဂံးလိဝ် ပုလိသတ်ခေခေ.
ကိပ်ပိုင်မခေခေသေ ကခေခေဂေ ဂိုတ်းခေခေလုံးမခေခေသေ ဂိုတ်းမးခေခေ ကခေဝါခေခေ. လုပ်
လံဝုခေ.ထိုင်ယူဝ်။ လဝ်လုလု လွင်ခိုဝ်းဂွင်. သတ်ကြွတ်းခေ. ပျိုး သရ ကက်ခေ ဂေဝါခေ
လိဝ်းခေ. ယင်းတိုက်.မီးခေခေပုလိသတ်ယူ ပေတုလုလုံးလုံး လွင်ခေ.ထိုင် လွင်ဝါကိပ်ပိုင်
ပုလိသတ် (လံးသိုင်ကွက်)ကခေဝါခေခေ. ယင်းကံလုပ်ထိုင်ဂခေ ကံမီးလွင်တုထိုင်
ဂခေယူဝ်။

မူလသုဒ္ဒသရ-(ခ)ခေခေ. ဂူမခေခေပေပိခေ (ခ)မးခေခေ. သတ်ကြွတ်းခေ ဂိုတ်းဂိုဝ်
သေလေ ဂိုတ်းမး ကခေဂဝ်းလုံးမးပုလင် ကေ သရ သိုင်ယပျိုးခေခေ. ကဝ်သတ်ကခေ
သေ ဂိုတ်းမးယူ။ ဇယ်= ဧ နံခေခေဂေ ကေယံ=ကေ= နေ ထွက်လံကဝ်မး ခေခေယဝ်။ ။
ခေခေလိဂ်တံးလုင် မိဝ်ဂခေ နေလေခေ တင်းသွင်မျှဝ်းခေ. ဂံမခေခေတေခေခေ. တီမး
တင်းသွင်မျှဝ်းယူ ကခေဝါခေခေ. လံဂခေခေခေယဝ်။ တံးလိဝ်းကခေ နံမီးသိုင် (ခ)
ခေခေလိဂ်ခေ လံးတီ(ကေ= နေ)ခေ. တိုခေခေခေမီးယူဝ်။

ဇယ်= ကေယံ= ကေ= နေ (ခ) လံးတီလိဂ်တုဝ်ခေ. လုံးခေခေလံးသွင်း သင်ဂေတ
မံမခေခေခေ. လွင်ဂံဂုပုလင်ပျိုးခေခေ. ပိခေလံးတီ ကခေမခေမိဝ် လိုဝ်လိုသေပိခေခေခေ.
ယူဝ်။ ဂုလုးဂုလုံးခေခေလံး ကခေဂွင်.ဝါ (ပခေဂျင်း)ပခေတင်းခေ လိဝ်တင်းလူတီဂျင်း
မူခေလဝ်ခေခေ. တံးခေလုလုပိဝ်းခေ လွင်လံးတီလိဂ် ခေခေခေ.လေ ဂံဂုခေခေ. ကဝ်
ပိခေ ပေခေခေယိတ်း ခေခေခေဂု ကခေဝါခေခေ.ဂေ လဝ်ပိခေလံယူဝ်။

လံးသံ. သိုင်ကခေလုံး သရ ကေမး ကံဂဝ်.ခေခေ. ဂူမခေခေပိခေသိုင် (ယ)ဂုလုးလေ
ကခေယံးမိဝ်လုင်.လိဝ်း ချိုးသတ်ယူခေခေ. ချိုးသတ်ဂေ တိုက်.မခေခေခေ ခိုင်ယူခေခေ. ။
လိဂ်လံးကခေဝါခေခေ.ဂေ တိုက်.ပိခေခိုင် ဟူမေပိုင်လုခေယူခေခေ. လုံးခေခေဟူမေပိုင်
လုခေ ပွင်သယေဂူထိုင် လွင်ဂခေယူခေခေ. ကဝ်လုဝ်.ရက် (ယ)ခေခေ.သေ ဂုလုးကဝ်
သင်ဂေတ ကခေယိတ်းမခေခေခေ. လုံးခေခေသင်ခေပ လံးတီတုဝ်ပုတ်းခေခေ.သေ ယိတ်း
တင်ဝံ. တင်းခေခေခေ.ဂေ ပိခေလံယူ ခေခေခေယဝ်။

လုဂ်.တီ သုဒ္ဒသရ(ခ=ခ)သေ ထွက်လံပိခေ (ခ=ခ)ခေခေခေ. ခေခေလေဂီ လိဂ်တီ
ကွက် သိုင်တင်းလံခေ. ဂံခေခေ ဂဝ်.တုင်းယူသေတဂေ တီထွက်လံခေခေ. လခေခေမခေခေကံ

မိုခ်ဂခ်၊ ဂၢတီလိဂ် ကုရေၤပု မိုင်းဝခ်းတုဂ်း ဂံဟွင် ကံ(E ခခ်.) ခိုခ်းဝံလင်သေ တီဝံ.(E)ခခ်.ဂေၤ လင်ခ်းယူ။

ဂၢတီသင်ဂေၤတ ကခ်ခရၢ (IPA)^၁ ခခ်. ကိတလိဂ် Italic(ခ)ခခ်. ကပ်ဂိုတ်း (ခ)ဝံ.ယူ။ (ခ)ခခ်.ပိခ် ee=(ခ)ခခ်ကံလွံ ခင်ဂိုတ်မခ်းတေ ဂုဂခ်င် ဂ်ပေၤပိဂ်ပိုင်ဂခ် ခခ်. လင်လိဂ်ဟေၤဝံ. မီးခခ်ဂုဂ်းယပ်.။ တီတေ.မခ်း e-E ပိခ်တုဂ်ခခ်. ဂုဂ်းခင်ဂပ် ယပ်.။

မိုပ်ဟွင်း ခရိတ်သဂ်ဂရိတ် ၁၅၀၁ တုဂ်ခခ်. ဂုခ်းပိုင်လွင်ဂိုတ်းဂခ် ခခ်းလိဂ် ကိတလီ Aldo Manuzio ဂေၤ.ကခ်မီးလိဝ်ခင်ခခ်.- ဂ်ပေၤဂုခ် သခ်းလဂ်ဝံ. ခ်းတၢ ခခ်. ကခ်မီးယူ တုဂ်လိဂ်သိုဝ်ခခ်.- ဂ်မခ်းဂိုင်းဂု ပၢခုသေ ခိဂ်ဂိုတ်းမးတုဂ်လိဂ် လိုခ်းခခ်.လေ တေတီခခ်သေ လွင်တီလိဂ် ဂ်းမိုင်းကိတလိဂ်ခခ်. လင်ပေၤပိခ်မး ယူ.။ ထိုင်မးဝခ်းမိုပ်ခခ်. တုဂ်လိဂ် ကခ်ဂ်ပေၤဂုဂ် ထင်ပေၤလိင်းလိင် ပိဂ်ပိုင်ပိုခ် ခခ်.- တင်းတုဂ်လိဂ် တီသိုဝ်လိဂ်ခခ်. လင်ခွဲးခူး လိဂ်ဟေၤဂခ်သေ သွင်းတိုဝ်း ကိတ်းကိတ်းကိတ်းယူ.။

ဂၢတီခွ်းလေၤဂု ခုင်းလိဂ်ခခ်. ဂုခ်းဂုမျှမ်းမျှမ်းမီးသိုင်ကွဂ် မီးလံးတီလိဂ်ဝံ. ဂုင်း ဟိုဂုင်းမခ်းလေ ဂုဂ်းသွင်းတိုဝ်း ကခ်ခရၢ မျှမ်းလိဂ်ဂုဂ်းသေ တီဝံ.သေတဂေၤ လွံး လိဂ်.ခိုင်း မျှမ်းဂုခ်းပိဂ်ပိုင်ဂခ်ခခ်. လွင်ပွင်းတီတုဂ်လိဂ် လွင်သိုင်ကွဂ်မခ်း ပံပိုင်ဂခ် ဝံ.လေ လွင်သိုင်ကွဂ် ဂုခ်းမျှမ်းခခ်. မခ်းပိခ်ဝံ. ခင်ဂိုတ်.တေ. ကခ်ဝၢခခ်. ဂ်ဂုခ်းတင်မျှမ်းမျှမ်းၤ ဂုဂ်ခခ်မိဂ် ပွင်သယေၤခခ်. လင်လံပွင်ဂိုတ်း သဒ္ဒဗေဒကခ်ခရၢ ဂုမိုင်းမိုင်းကခ်ဂုဂ်.ဝၢ (IPA)ခခ်.သေ တီခခ်ဂခ်ဟိဂ်ဂုတ်ယူကသင်.ခခ်.ဂုဂ်းယပ်.။

ဂၢပိခ်ဂုခ်း ကခ်မီးယူခိုဝ်ဂံယၢလုင်ခခ်. ဂုခ်းမျှမ်းလွံကံၤၤ ကခ်ပိတ်လွင် ပုဂိုတ်း မးယၢဂိုတ်းဝံ. လင်ဂပ်ခခ်.သေ လွံးခင်ကယူကသ (IPA)ခခ်.သေ လီကခ်ခရၢ မခ်း သိုင်ကွဂ်မခ်း မးဂုဂ်.ခံတုင်းကဝိ တင်းပုတ်းတင်းတိုင် လီပဂ်းလီပိုင်ဝံ.ခခ်. ပံ မီးဟိုဂုခ်ယပ်.။

လိဂ်မိုင်းဝခ်းကွဂ်ဂံဟွင် ကခ်ခင်ဝ်တိုခ်း ခိုင်းမခ်းပိခ်ပြံမီ (ကခ်ခရၢ ခေၤဂရီ) ခခ်. ဂံဟွင်လံဂုခ် (ခေ)ခခ်. လံကပ်ဂိုတ်း(ခ) လံးတီလိဂ်ခင် လံဂုခ်မီးဝံ. ယူ သေတဂေၤ၊ လွံးခင်လံး သတ်ၤသေ (ခ)သရခ်. ကပ်ဂိုတ်းဒီယ တုဂ်ယပ်းလေ လံ ပိခ် (ခ)မး မခ်းပိခ်သယေၤ လွင်ခင်တေ. ဂုဂ်ခိုခ်တေကံလွံယူ။ လိဂ်လိဂ်ခခ်.

၁။ IPA = International Phonetic Association.